

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2025

ARCHEOLOGIENOTA
Houtemsesteenweg 20 te Vilvoorde
(Vlaams-Brabant)
ADEDE Archeologisch Rapport 1421

Larissa Otokiti

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 1421

Archeologienota
Houtemsesteenweg te
Vilvoorde (Provincie).

LARISSA OTOKITI

Colofon

Uitgever	ADEDE bv
Jaar van uitgave	2025
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bv. ADEDE bv is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

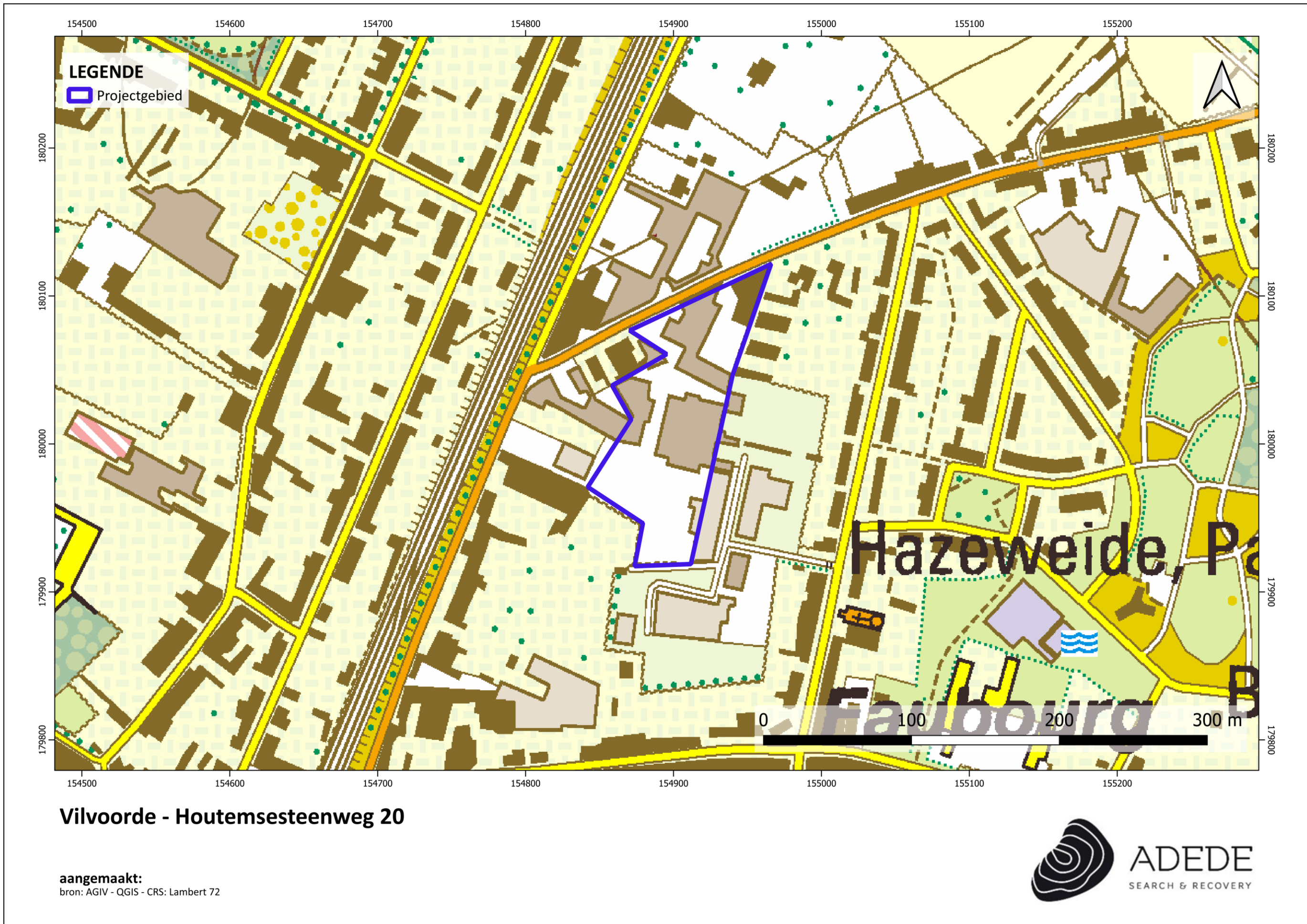
Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek.....	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 10 -
2.6	Randvoorwaarden.....	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport.....	- 20 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 20 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied.....	- 22 -
3.2.1	Tertiairgeologisch.....	- 22 -
3.2.2	Quartair geologisch	- 23 -
3.2.3	Bodem.....	- 24 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 24 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 25 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid	- 26 -
3.2.3.4	Landgebruik.....	- 27 -
3.2.3.5	Gewestplan	- 28 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied.....	- 30 -
3.3.1	Algemene historische situering.....	- 30 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal.....	- 33 -
3.3.2.1	Kaart van Villaret (1748-1748)	- 33 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 34 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 35 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 36 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 37 -
3.3.3	Luchtfoto's	- 39 -
3.3.3.1	Luchtfoto 1971	- 39 -
3.3.3.2	Luchtfoto 1979-1990.....	- 40 -

3.3.3.3	Luchtfoto 2024	- 41 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied	- 42 -
3.4.1	Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving.....	- 42 -
3.4.2	CAI Indicatoren	- 43 -
4	Besluit.....	- 52 -
4.1	Bevindingen bureauonderzoek	- 52 -
4.2	Archeologische verwachting.....	- 53 -
4.3	Impact geplande werken	- 54 -
4.4	Afweging noodzaak vervolgonderzoek.....	- 55 -
5	Bibliografie	- 56 -
5.1	Websites	- 56 -
5.2	Literatuur	- 56 -
6	Lijst van figuren	- 57 -

1 Administratieve fiche

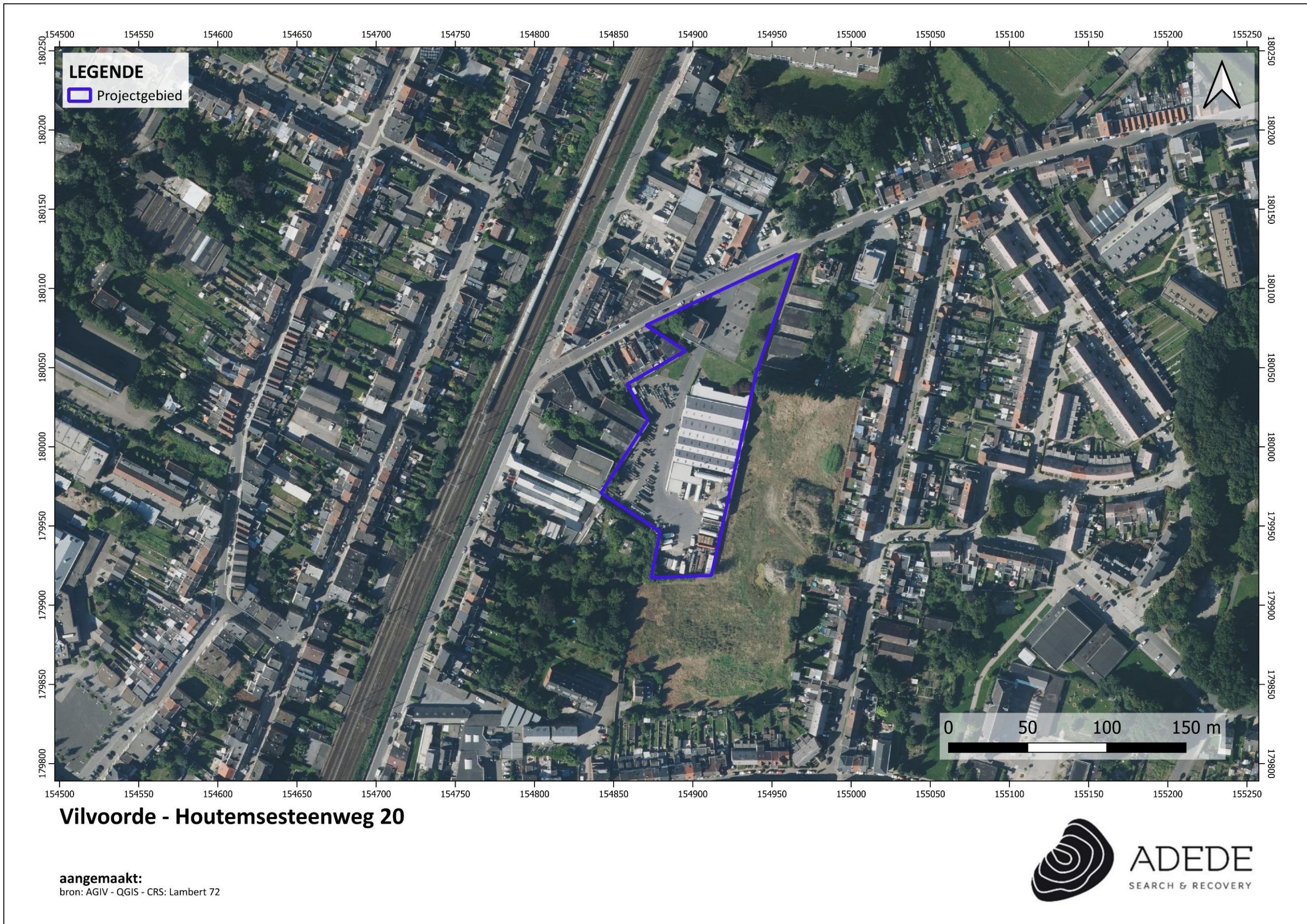
Projectcode	2025H109
Site	Houtemsesteenweg 20
Projectsigle ADEDE	VIL-HOU
Ligging	Houtemsesteenweg 20, 1800 Vilvoorde
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Bouw van bedrijfsgebouwen + wegenis
Uitvoerder	ADEDE bv
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	David Janssens OE/ERK/Archeoloog/2018/00215
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bv
Grootte projectgebied	Ca. 11641 m ²
Periode uitvoering	Augustus - december 2025
Termen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek

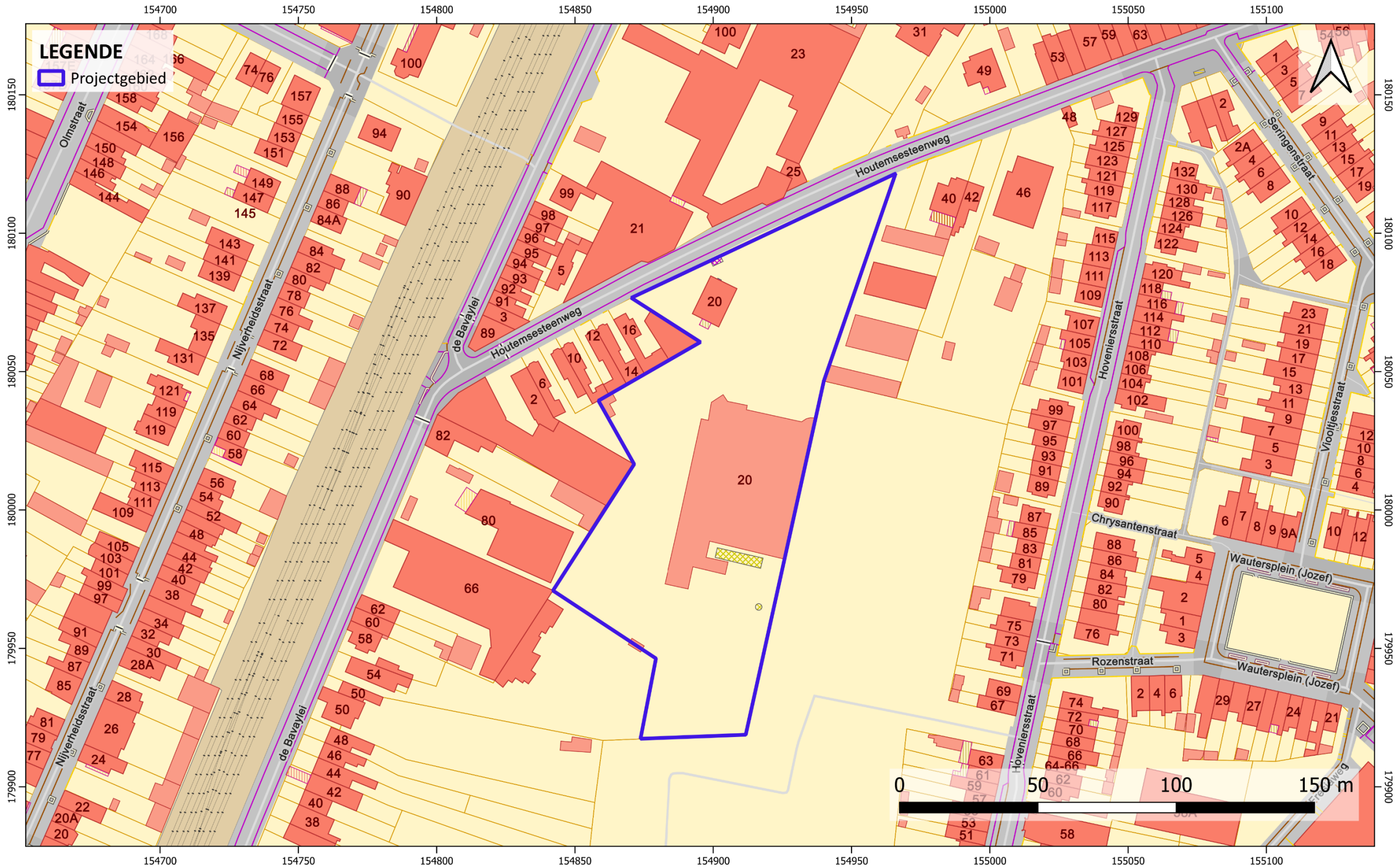

Vilvoorde - Houtemsesteenweg 20

aangemaakt:
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

Vilvoorde - Houtemsesteenweg 20

aangemaakt:
bron: AGIV - QGIS - CRS: Lambert 72

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied werd voorafgaand nog geen archeologisch onderzoek verricht. In de onmiddellijke en ruimere omgeving echter wel, deze vaststellingen worden toegelicht in het assessmentrapport.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor stedenbouwkundige handelingen waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied, met een oppervlakte van 11.700 m², bevindt zich aan de Houtemsesteenweg 20 in Vilvoorde. Toegang tot het terrein verloopt via een wegenis vanaf deze straat. Behalve het noordelijke deel, waar nog enkele graszones aanwezig zijn, is het gebied vrijwel volledig verhard en bebouwd. Het betreft een bedrijventerrein met loodsstructuren, opslagterrein en parkeervoorzieningen. Aan de voorzijde van het terrein bevindt zich ook een woning.

2.5 Beschrijving geplande werken

Het project omvat de ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein met drie bedrijfsgebouwen, goed voor een totale bebouwde oppervlakte van ca. 5.045 m². Daarnaast worden 53 parkeerplaatsen op het terrein aangelegd.

Aan de voorzijde van het terrein wordt een gebouw met een oppervlakte van ca. 1.194,57 m² voorzien. Het centrale deel van het perceel wordt ingenomen door een gebouw van ca. 3.402 m², dat zich uitstrekt tot bijna aan de achterzijde. Op het achterste gedeelte wordt een kleiner gebouw ingeplant met een oppervlakte van ca. 418,11 m². Rondom de gebouwen wordt een wandelpad in klinkers aangelegd en wordt de nodige wegenis voorzien. De resterende open ruimte wordt ingericht als groenzone met drie wadi's.

De vloerplaten van de bedrijfsunits worden aangelegd op maaiveldniveau. De opbouw bestaat uit gecompacteerd zand, folie en een gepolierde betonplaat, gefundeerd op geïsoleerde betonplinten en stalen kolommen type II. De funderingsdiepte bedraagt ca. 1 meter onder het maaiveld.

De interne wegenis wordt uitgevoerd in KVS-verharding, opgebouwd uit geotextiel, betonpuin, een zandlaag, een KWS-onderlaag en een KWS-toplaag. Hiervoor is een bodemingreep van ca. 50 à 55 cm noodzakelijk. Het wandelpad in klinkers bestaat uit geotextiel, een steenslagonderfundering, een zandlaag en een afwerking in klinkers. Hiervoor kan een uitgravingsdiepte van ca. 30 à 35 cm worden verwacht. De 53 parkeerplaatsen worden uitgevoerd in grasdallen. De uitgraving hiervoor bedraagt ca. 50 à 60 cm. Voor de drie wadi's wordt een uitgravingsdiepte van ca. 50 cm onder het maaiveld voorzien.

2.6 Randvoorwaarden

Aangezien het overgrote deel van het projectgebied verhard en/of bebouwd is kan verder archeologische onderzoek met ingreep in de bodem pas gebeuren nadat het terrein is vrijgemaakt. Verder archeologisch onderzoek dient dus te gebeuren in uitgesteld traject.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand

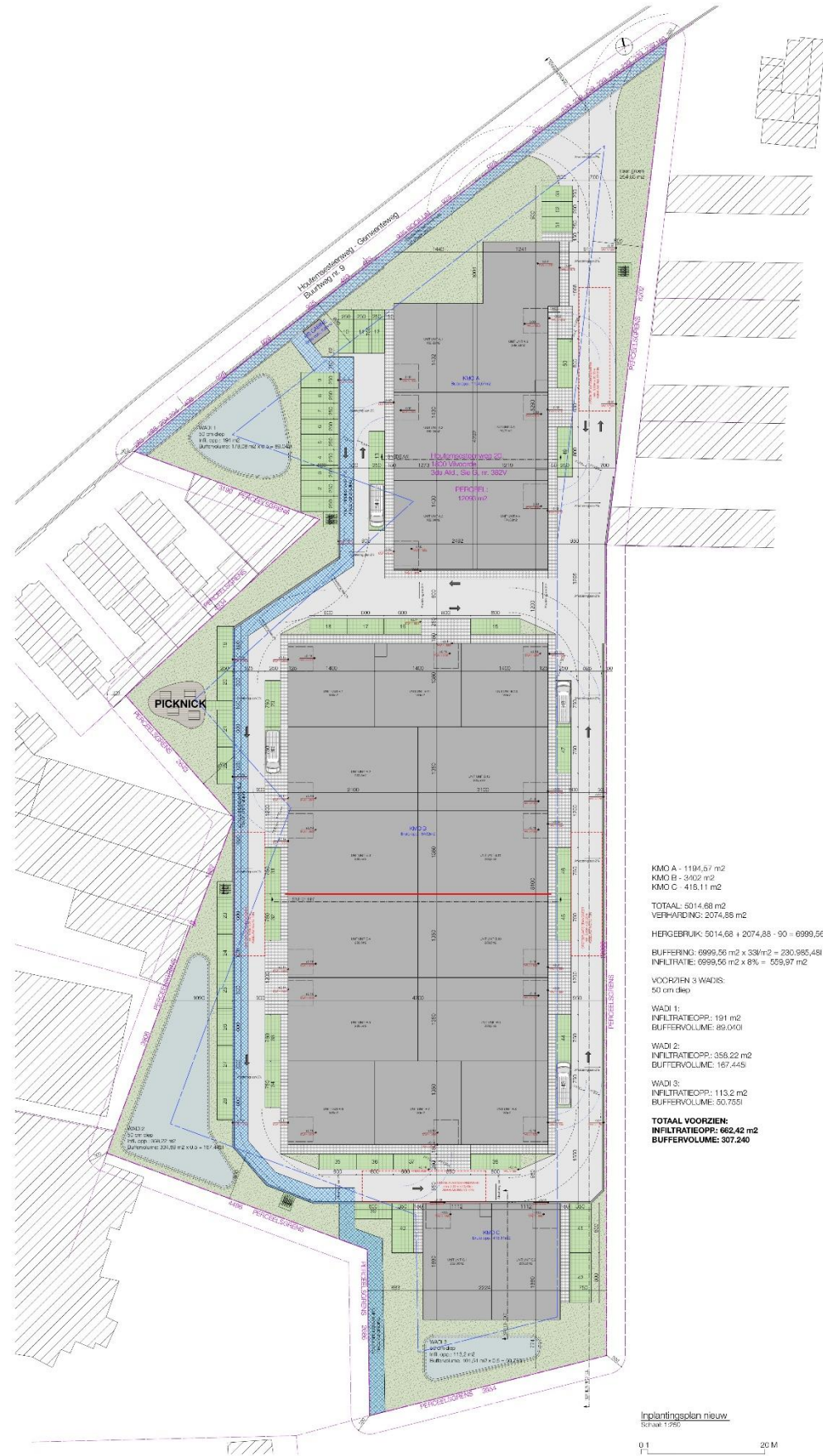
- Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

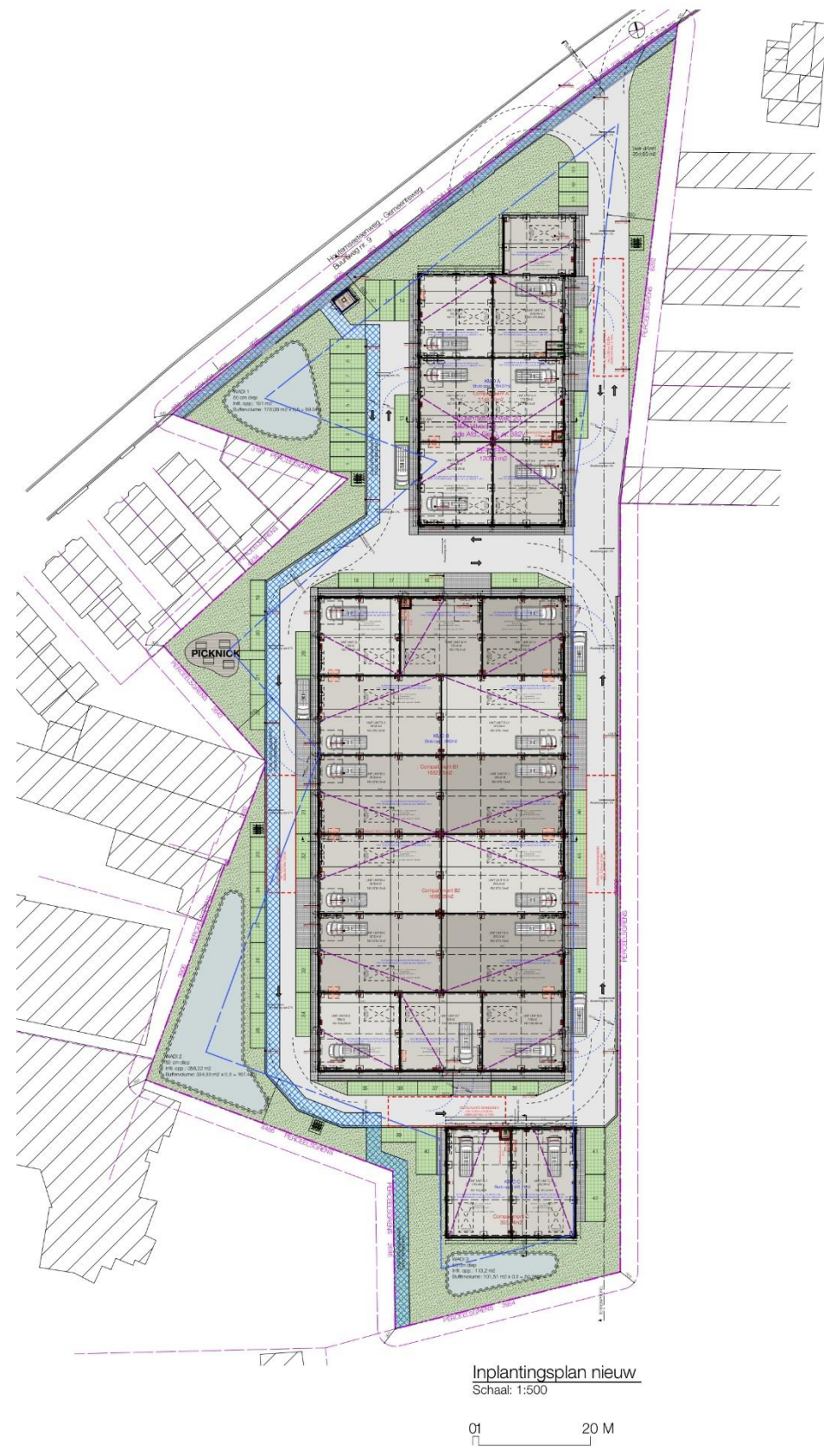
Inplantingsplan bestaand
Referentie 1.290

0 1 20 M

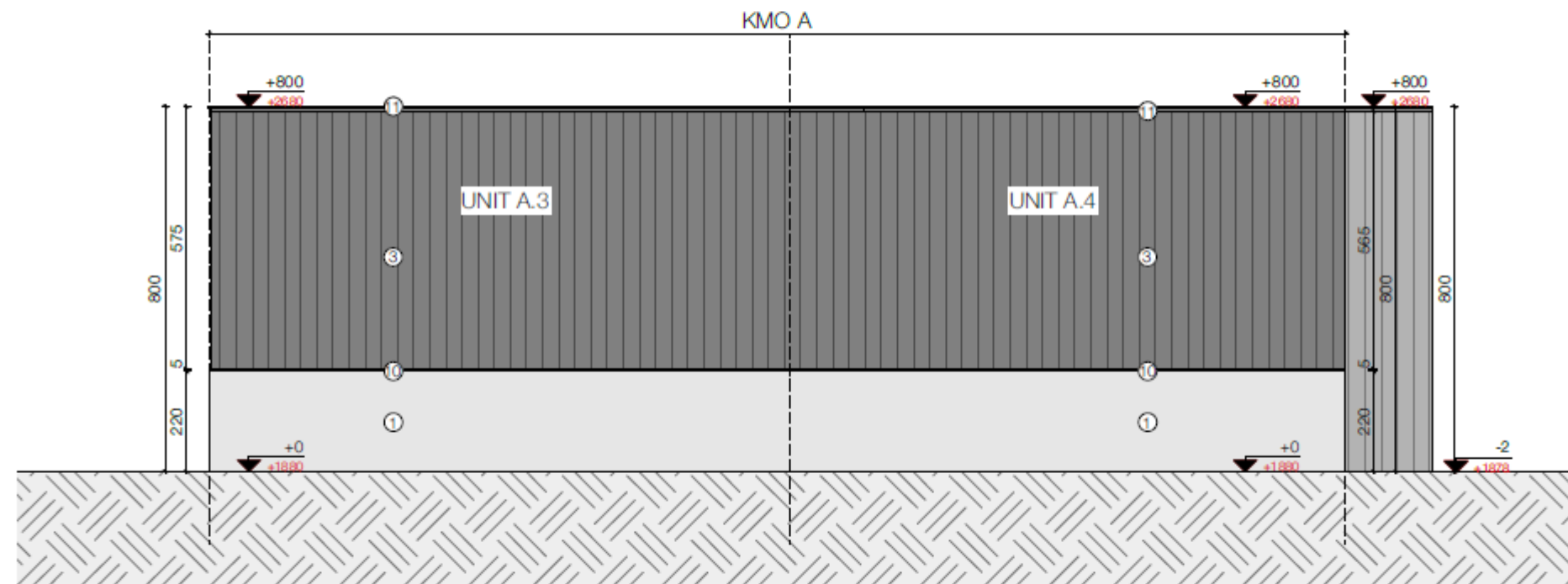
add architecture aan de Raai 10 • 3713 CA 020 487 2222 www.add.nl	naam: BA_KMO VILVOORDE_L_B_01_INPLANTINGPLAN BESTAAND		VILVOORDE
	opdrachtgever: Gemeente Vilvoorde aansluitend: Gemeente Vilvoorde aantal: 1 datum: 2025-01-20	opsteller: J. de Vries controle: J. de Vries datum: 2025-01-20	

 add architecture avet donck design + architecture Bosmanslei 26 - 2018 Antwerpen T +32 (0) 475 184 777 www.addarchitecture.be info@addarchitecture.be	BA_KMO VILVOORDE_I_N_03_INPLANTINGSPLAN NIEUW	KMO BOUWEN VAN 3 BEDRIJVENVERZAMELGEBOUWEN MET 22 UNIT'S EN 53 PARKINGS	VILVOORDE
	01/12/2025		

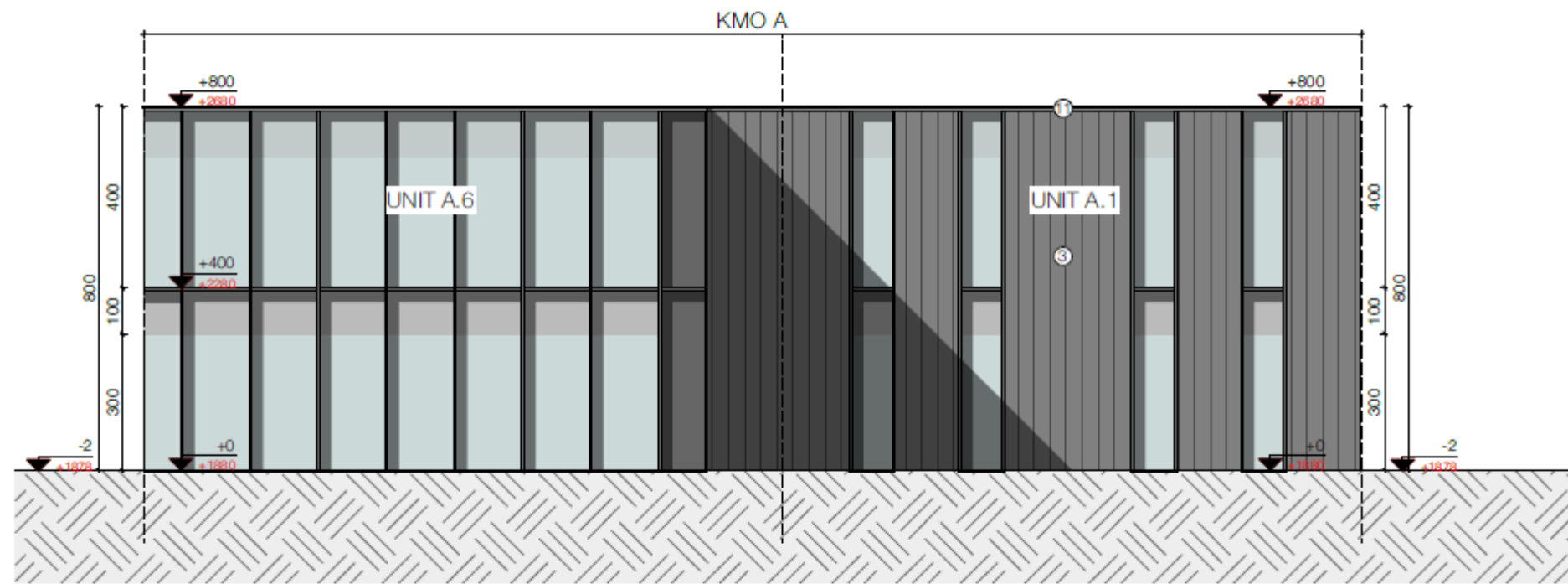

 add architecture avet donck design + architecture Bosmanslei 26 - 2018 Antwerpen T +32 (0) 475 184 777 www.addarchitecture.be info@addarchitecture.be	referentie: BA_KMO VILVOORDE_I_N_03_INPLANTINGSPLAN NIEUW	project: OMGEVING SAANVRAAG: Bouwen van 3 bedrijvenverzamelgebouwen met 22 unit's en 53 parkings	VILVOORDE
	01/12/2025		

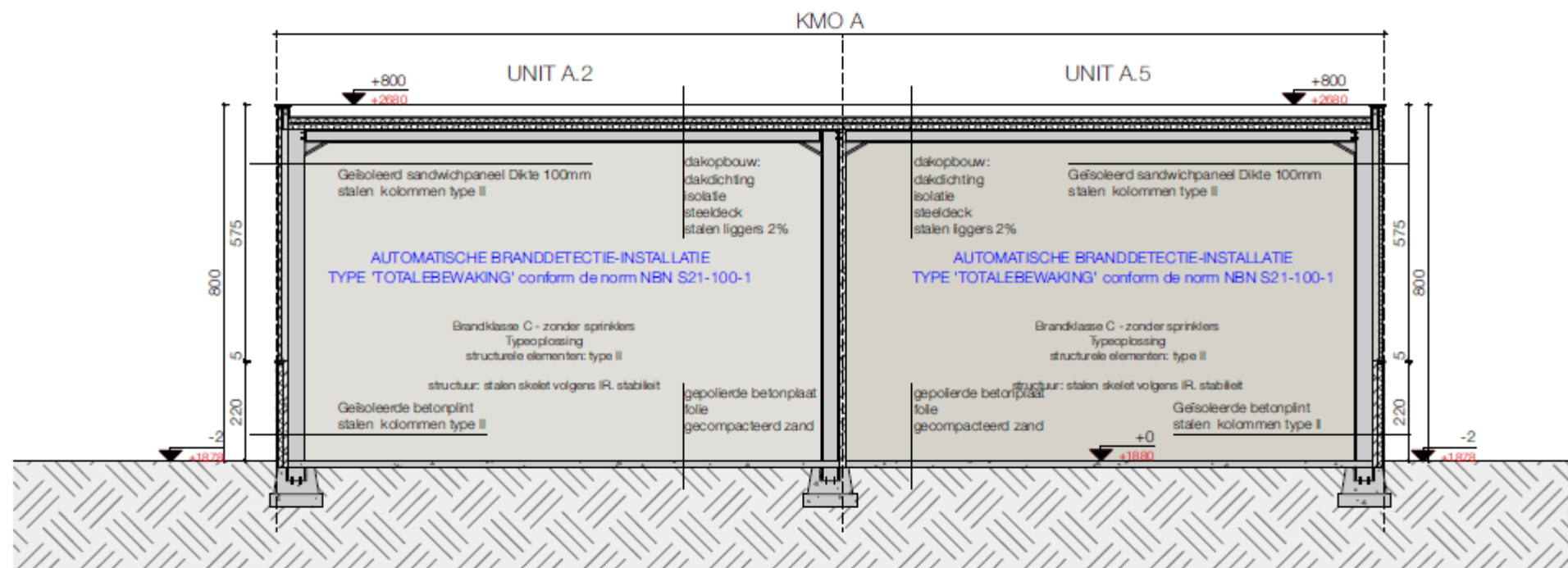
Zijgevel links KMO A
Schaal: 1:100

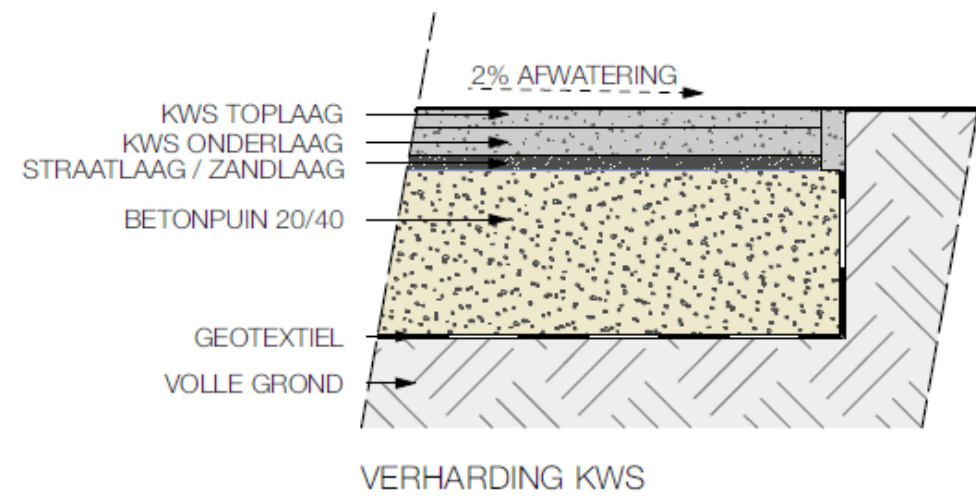
Zijgevel rechts KMO A
Schaal: 1:100

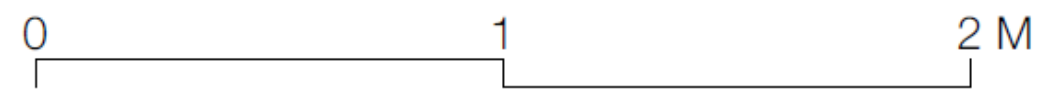
Snede AA' KMO A
Schaal: 1:100

Detail verharding

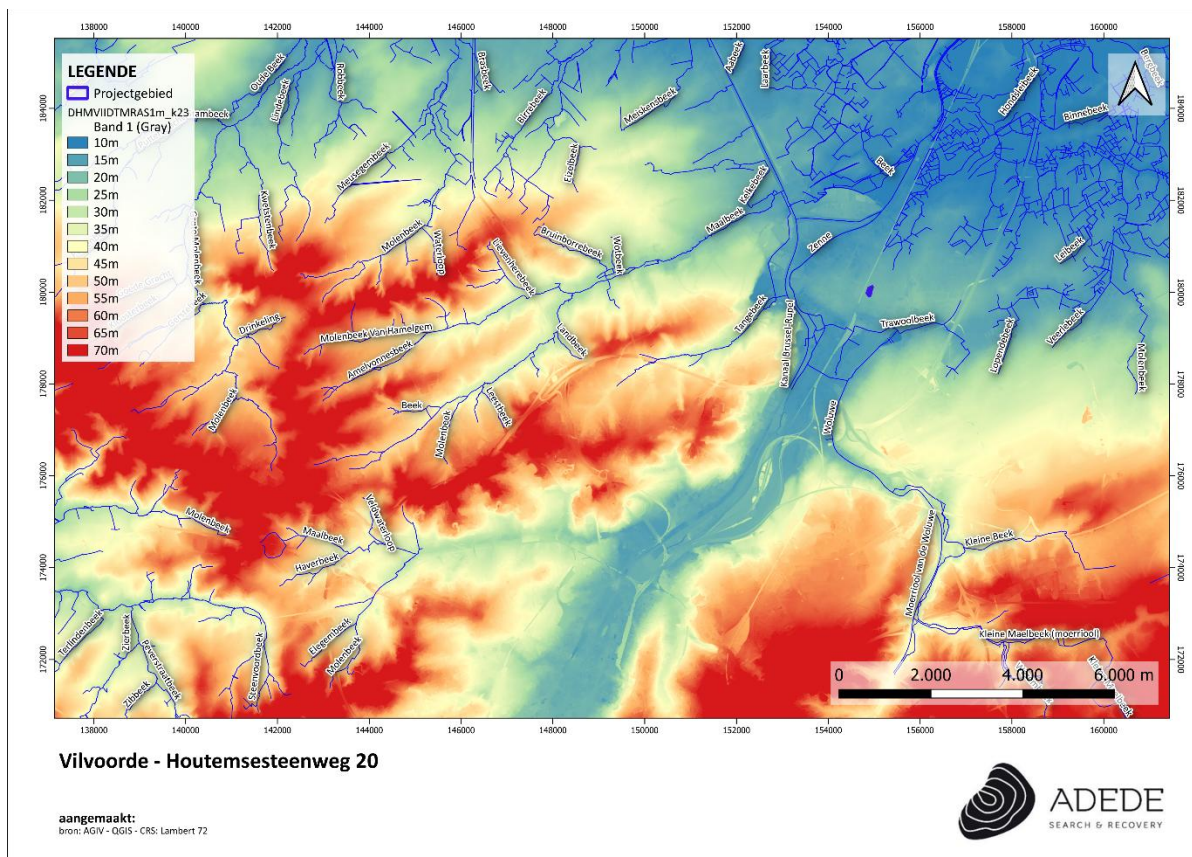
Schaal: 1:20

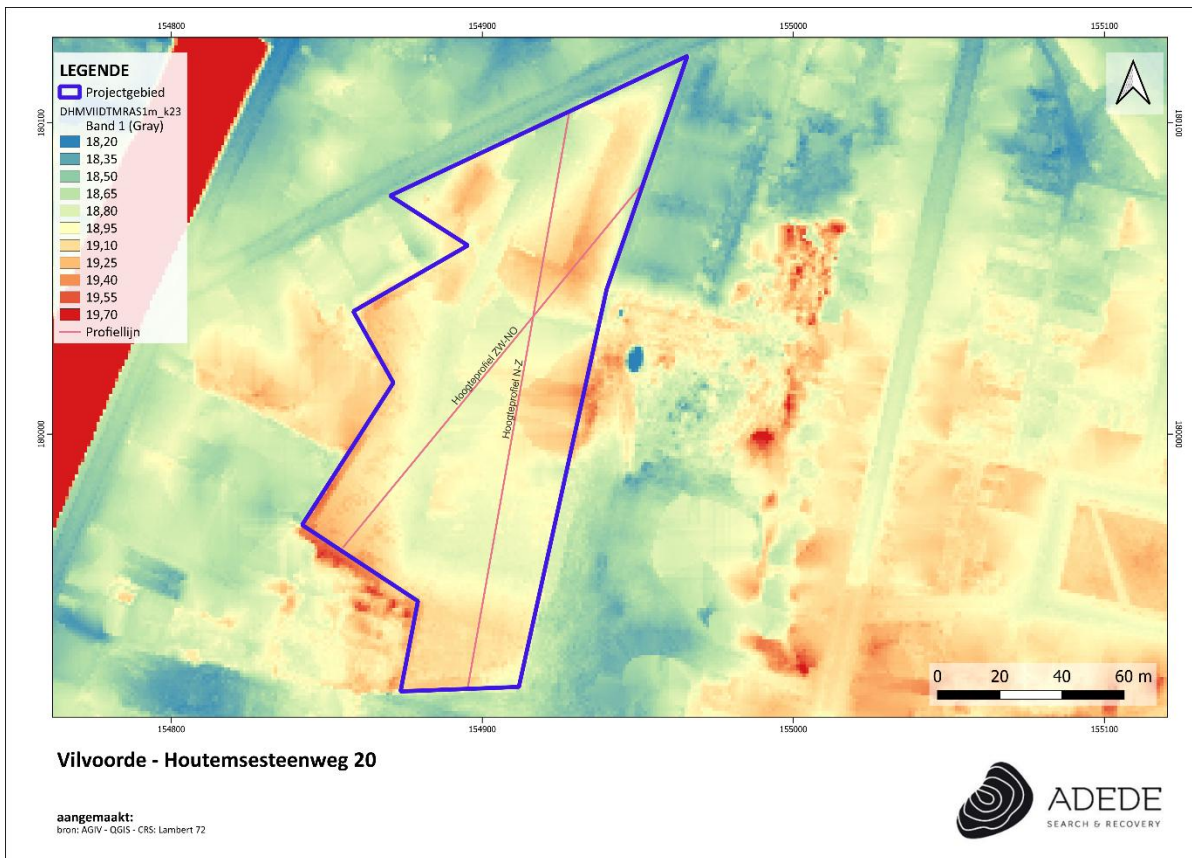
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

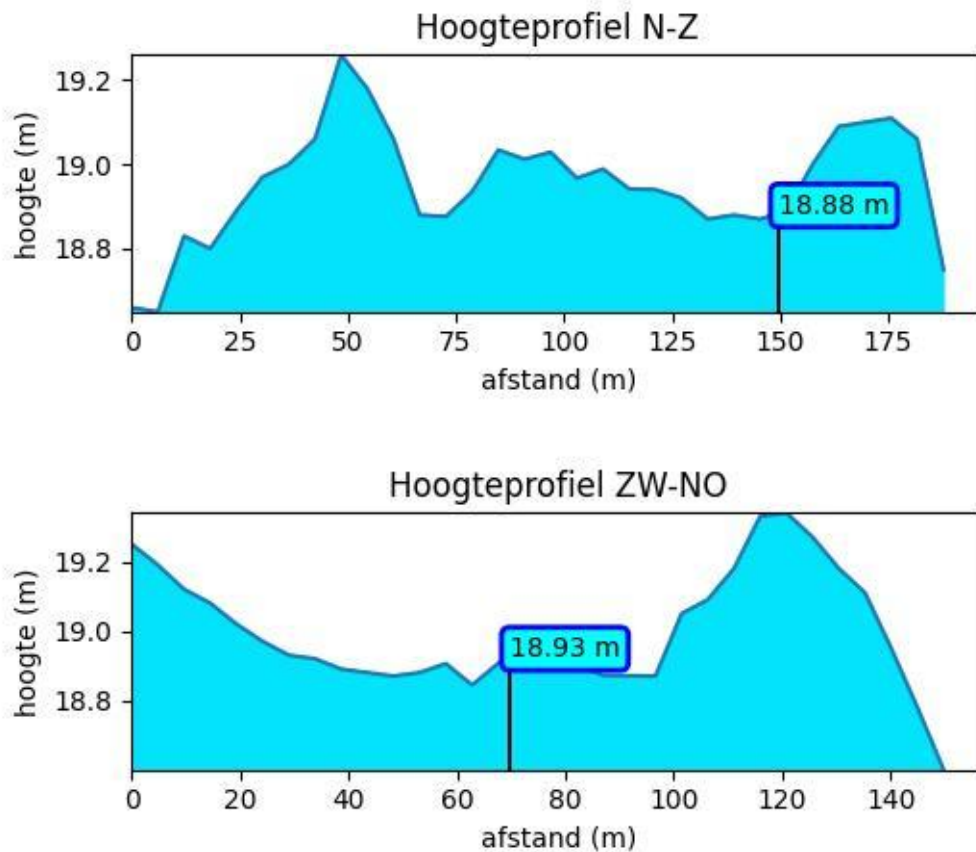
Het plangebied ligt op licht verhoogde gronden die worden omsloten door de loop van de Zenne aan de linkerzijde en door de loop van de Trawoolbeek langs de rechterzijde. Het plangebied bevindt zich tussen de hogere, droge heuvelruggen in het zuidwesten en het zuidoosten van het plangebied en de natte, lagergelegen zones ten noorden van het plangebied. De hoogte binnen het plangebied daalt van ca. 19,25 m TAW in het noorden naar ca. 18,78 m TAW in het zuiden, wat neerkomt op een hoogteverschil van ongeveer 46 cm. Van het zuidwesten naar het noordoosten loopt de hoogte af van ca. 19,25 m TAW naar ca. 18,60 m TAW, een verschil van ongeveer 65 centimeter. Naast de Zenne en de Trawoolbeek zijn in de omgeving nog heel wat andere waterlopen aanwezig.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHM VII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiairgeologisch

De Tertiairgeologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer.

Op de tertiair geologische kaart bevindt het projectgebied zich ter hoogte van de Formatie van Brussel. Deze formatie bestaat uit bleekgrijs fijn zand, kalkhoudend, soms fossielhoudend, kiezel-en kalkzandsteenbanken.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Op de quartair geologische kaart is het projectgebied en omgeving aangeduid als type 1. Bij dit profieltype zijn geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen aanwezig bovenop de Pleistocene sequentie. Dit profieltype is opgebouwd uit volgende lagen:

- Elpw: Dit zijn eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) of mogelijk Vroeg-Holoceen. In het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess) en in de meer noordelijke en centrale delen van Vlaanderen, zijn deze opgebouwd uit zand tot zandleem.
- HQ: hellingsafzettingen van het Quartair

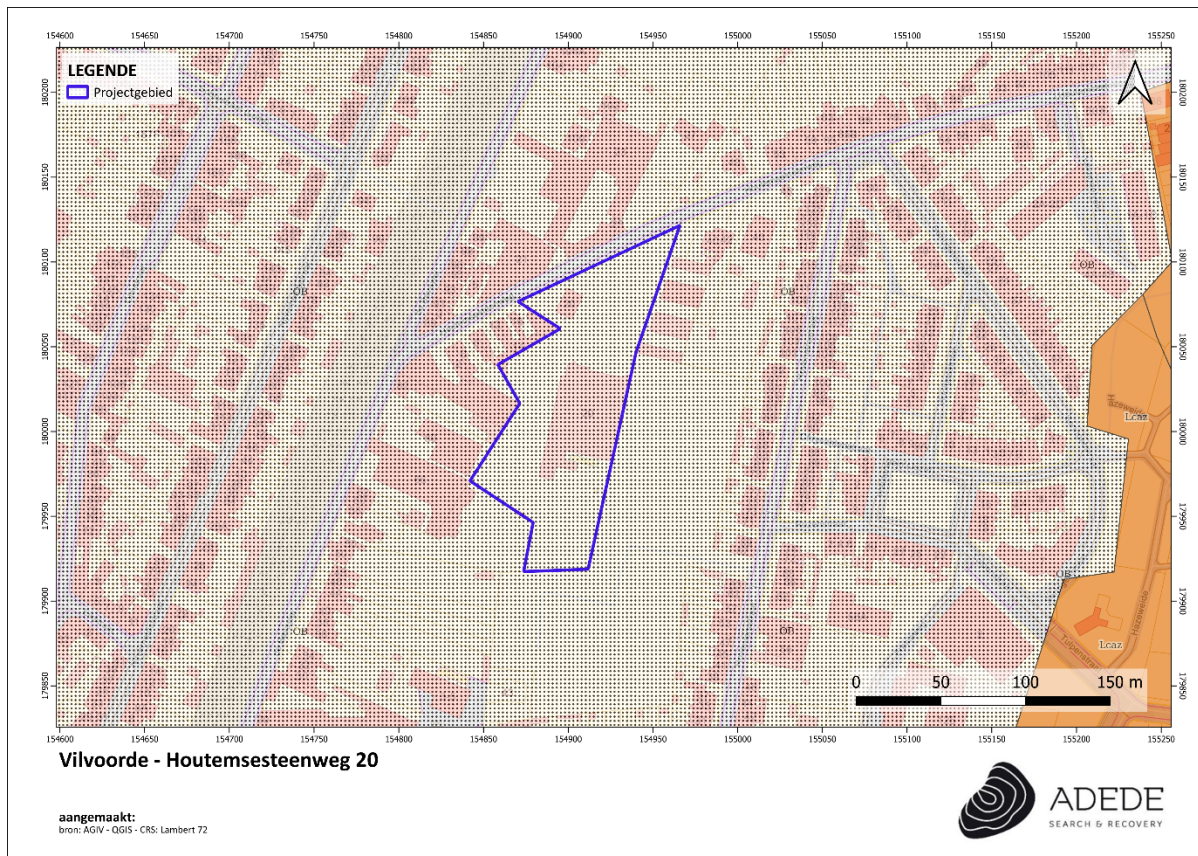
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de Quartairegeologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Binnen het projectgebied staat de bodem gekarteerd als bodemtype OB. Dit betreft kunstmatige gronden. Soms wordt het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens gewijzigd of vernietigd (kunstmatige gronden). De bodems in de bebouwde zone (OB) zijn daar een voorbeeld van.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

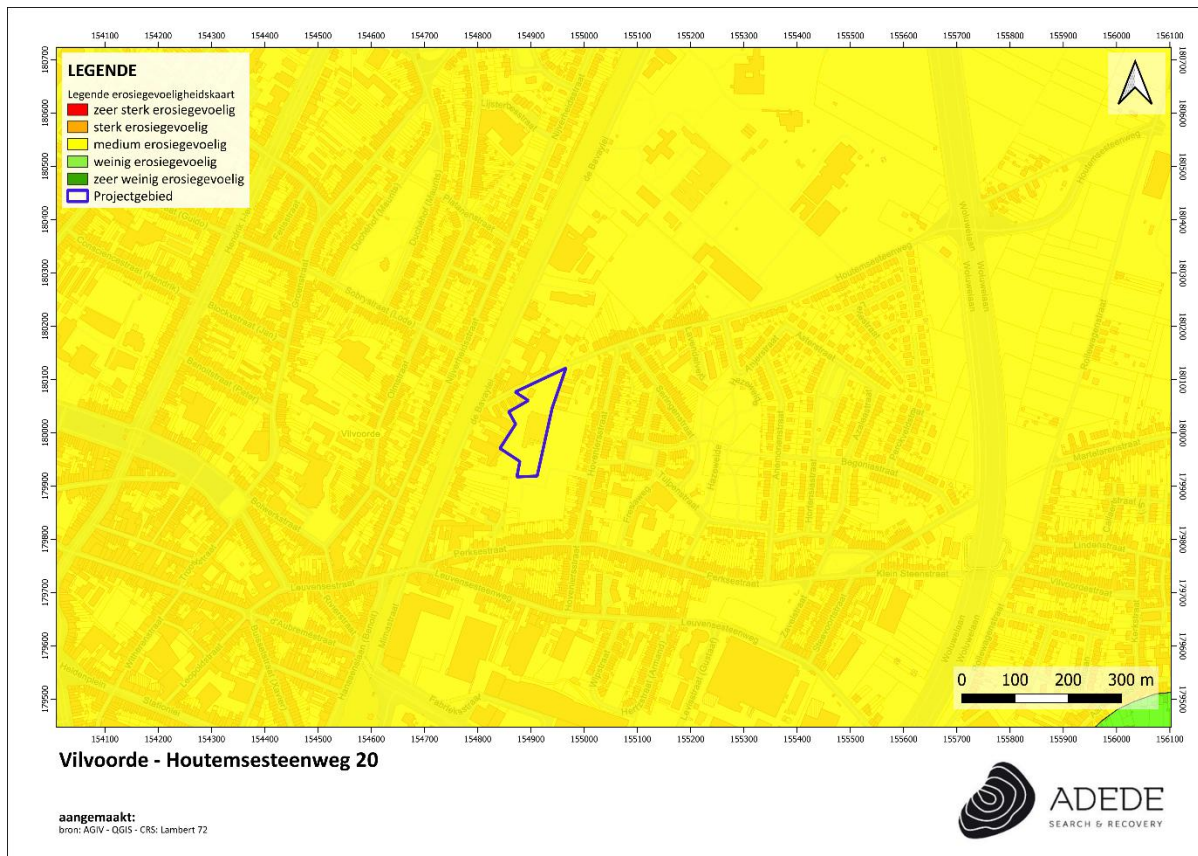
Er is geen informatie beschikbaar over de potentiële bodemerosie binnen het projectgebied. Voor percelen in de omgeving is de verwachting hiervoor zeer laag tot verwaarloosbaar.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

De bodem binnen de gemeente Vilvoorde staat aangeduid als “medium erosiegevoelig”.

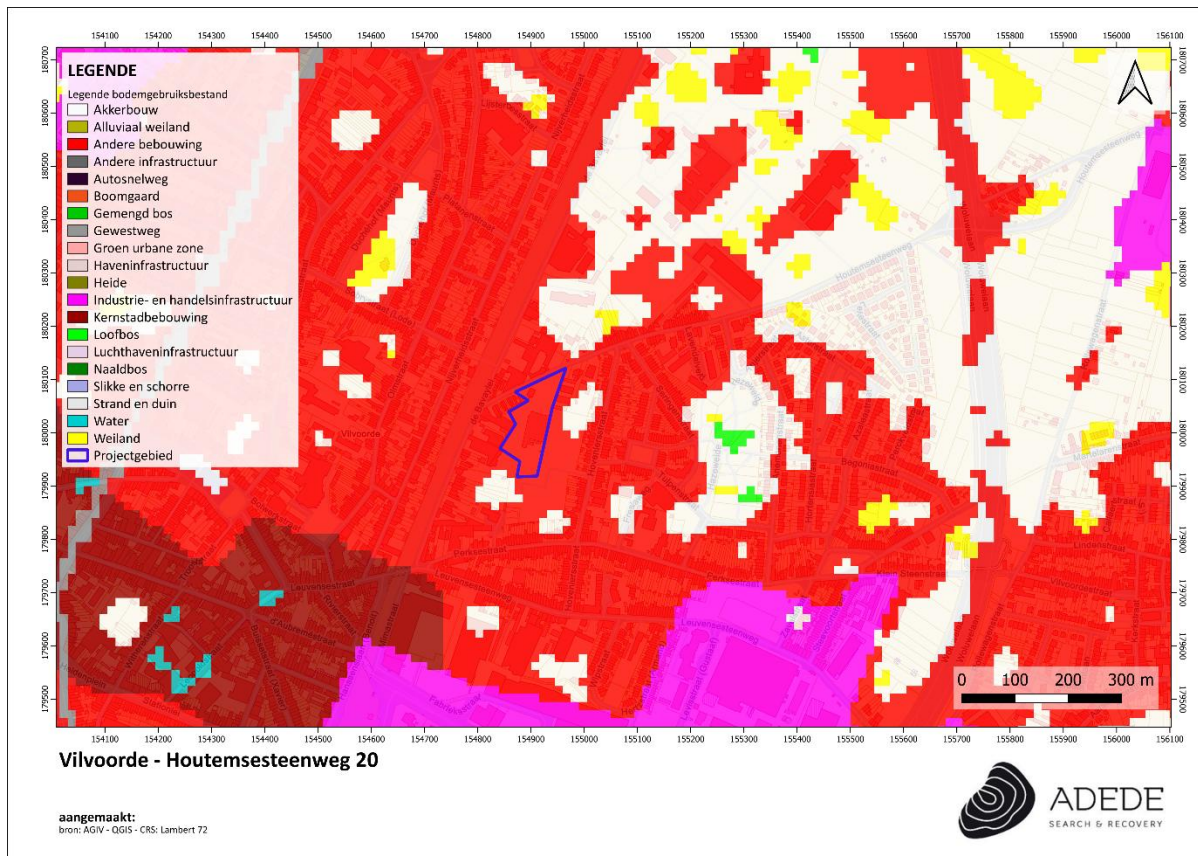

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

De bodem van het projectgebied staat op deze kaart aangeduid als:

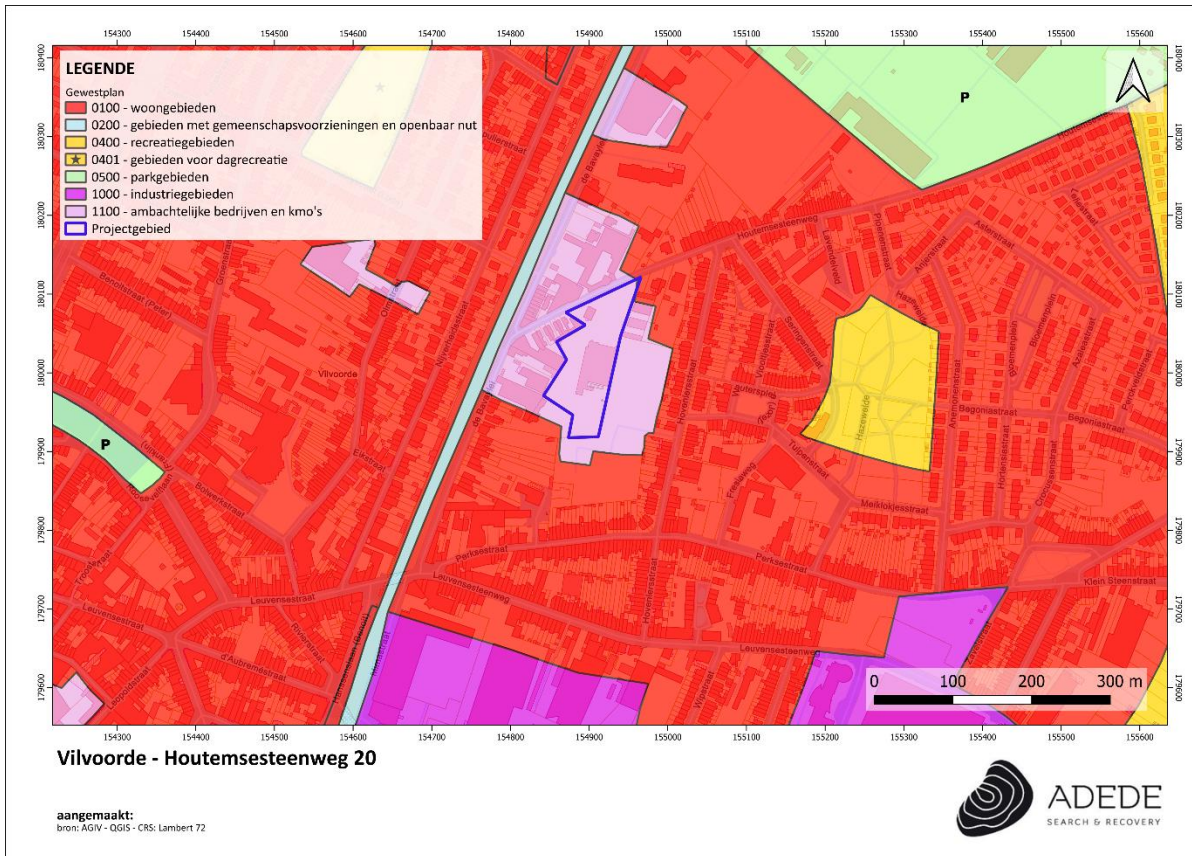
- **Andere bebouwing (rood):** Het betreft een gebied waarbij het grootste deel bedekt wordt door structuren. Dit kan gaan over gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene oppervlakten en open bodem (tussen 30% en 80% is verhard).

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan bevindt het projectgebied zich in gebied voor ambachtelijke bedrijven en kmo's. Deze gebieden zijn mede bestemd voor kleine opslagplaatsen van goederen, gebruikte voertuigen en schroot, met uitzondering van afvalproducten van schadelijke aard.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De gunstige ligging van Vilvoorde aan de Zenne, op het einde van de Zennevallei tussen twee heuvelruggen en aan het begin van een vlak landschap, is een bepalende factor geweest voor het ontstaan van de stad. De oudste kern van Vilvoorde, vermoedelijk een Nervische nederzetting, valt volgens J. Verbesselt te situeren op de westelijke oever, vóór de Zenneovergang of zogenaamde Voorde, tevens een belangrijk strategisch punt; op deze plaats kwamen een aantal wegen samen tot één baan, die verder liep aan de overzijde van de Zenne en zo de as zou vormen van de latere stad, waarvan de plattegrond bijgevolg oost-west georiënteerd was. Deze as vormde niet alleen de verbinding tussen beide Zenneoeveren maar ook tussen Koningslo en Houtem, twee van oudsher uitgestrekte landbouwgebieden, respectievelijk ten zuidwesten en ten noordoosten van de latere handelskern.¹

Officieel is er voor het eerst sprake van Vilvoorde als "Filfurdo" -volgens sommige historici mogelijk in de betekenis van een doorwaadbare plaats- in een document van 779, waarin verwezen wordt naar de schenking van Vilvoorde als koninklijk fiscusdomein, door Pepijn van Herstal aan de abdij van Chèvremont bij Luik; dit gebeurde vermoedelijk op het einde van de zevende of het begin van de achtste eeuw. Bevestigingen van deze schenking zijn terug te vinden in akten van 844, 947 en 972. In de akte van 947 is trouwens voor de eerste keer uitdrukkelijk sprake van een "ecclesia". In 972 werd Vilvoorde overgedragen aan het keizerlijke kapittel van Aken en vanaf 1245 kwam het domein in het bezit van de hertogelijke abdij van Ter Kameren. Er vond een kernverschuiving plaats naar de overzijde van de Zenne, vermoedelijk kaderend in een verschuiving van de machtsposities die resulteerde uit de voortdurende machtsstrijd tussen de Berthouts met hun burcht aan de ene zijde van de Zenne nabij het kruispunt van de banen uit Asse en Vlaanderen en de hertogen van Brabant aan de andere zijde. Het bezit van Vilvoorde was immers van essentieel belang gezien de sleutelpositie op de Zenne als toegang tot de Schelde en Antwerpen en de beheersing van het voornaamste Brabantse wegennet tussen het graafschap Vlaanderen en het hertogdom Leuven. Geleidelijk zullen de hertogen ook hun macht uitbreiden ten nadele van het kapittel van Aken, een verafgelegen religieuze instelling, die op het einde van de twaalfde eeuw nagenoeg enkel nog de goederen van de Onze-Lieve-Vrouweparochie bezat, met het Monnikhof, onmiddellijk palend aan hun "eigenkerk", als centraal punt. Tijdens de hoog-feodale periode zien we bijgevolg de domaniale kern verbrokkelen waardoor meerdere feodale kernen of heerlijkheden tot stand kwamen waaronder de curia van Vilvoorde zelf met het Steen aan de Zennevoorde, verder ook Herlaar-Utenhove, Stretem, Ginderachter en Nederhem-Nederhove.

¹ *Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Vilvoorde [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14556> (geraadpleegd op 13 augustus 2025).*

Volgens J. Verbesselt ontstonden in de loop van de tiende eeuw ook al een marktcentrum en een portus, de hoofdbestanddelen voor het ontstaan van een stad. Bovendien verleende hertog Hendrik I in 1192 de Stadskeur(e), niet in de laatste plaats om van Vilvoorde een bolwerk te maken in zijn strijd tegen de heren van Grimbergen. De basis voor de ontwikkeling tot een welvarende gemeente was gelegd. Tijdens de dertiende en veertiende eeuw groeide Vilvoorde uit tot een belangrijk Brabants handelscentrum, vooral door het samenkoppelen van de domaniale en feodale kernen via de Meer (de latere Leuvenestraat), de hoofdader voor het plaatselijke verkeer en de handel. In de eerste helft van de dertiende eeuw werd de loop van de Woluwe (1208) omgelegd om de hertogelijke molens van water te voorzien en in 1357 werden er stadswallen opgericht met vijftientig wachttorens en vier poorten; het sluitstuk van het verdedigingssysteem, in het bijzonder de plaatselijke burcht werd gebouwd in 1375 onder de leiding van Adam Gherijs. De burcht was in eerste instantie bedoeld om gebruikt te worden als staatsgevangenis en om de machtige steden Brussel en Leuven in bedwang te houden; het begijnhof, opgericht in de eerste helft van de dertiende eeuw, en ook het Onze-Lieve-Vrouwegasthuis, gegroeid uit een middeleeuwse pelgrimsherberg, kenden hun grootste bloei in de veertiende eeuw. Handel en nijverheid werden aangemoedigd zodat vooral de laken- en steennijverheid (zandsteengroeven in Houtem, Peutie, Melsbroek, Steenokkerzeel, Machelen, Diegem en Grimbergen) tot bloei kwamen en een hoogtepunt bereikten in de veertiende eeuw. Gedurende deze eeuw werd te Vilvoorde kwaliteitslaken vervaardigd, dat het belangrijkste exportproduct werd van de stedelijke economie. In functie van de steennijverheid was Vilvoorde vooral belangrijk als binnenhaven op de Zenne, van waaruit de steen verder werd vervoerd. Kortom, als garnizoensplaats en als residentie voor de hertogen van Brabant, groeide Vilvoorde uit tot een strategisch, politiek en economisch centrum. De schepenbank ging ten hoofde bij de schepenbank van Brussel tot in 1489, daarna bij de Raad van Brabant.²

Op het plan van Vilvoorde met omgeving van circa 1550, getekend door Jacob van Deventer zien we een ovaalvormige, omwalde stad, gelegen in een bocht van de Zenne. In de omwalling bevinden zich vier poorten, ter hoogte van de voornaamste wegen: de Vlaamsepoort aan de huidige Vlaanderenstraat, de Mechelsepoort aan de Mechelsesteenweg, de Leuvensepoort aan de Leuvenestraat ter hoogte van de huidige Ferdinand Campionlei en de Brusselsepoort in de huidige Koepoortstraat. De kerk bevindt zich op een eilandje, omgeven door de Woluwe en de Trawoolbeek, die beide verderop uitmonden in de Zenne, terwijl het kasteel gelegen is buiten de eigenlijke kern, vlak bij de Zenne; de volgens J. Verbesselt in de twaalfde eeuw, planmatig aangelegde markt met rechthoekige plattegrond is duidelijk zichtbaar als centrum van de zestiende-eeuwse stad. Het gebied

² *Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Vilvoorde [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14556> (geraadpleegd op 13 augustus 2025).*

buiten de stadsmuren had een landelijk karakter en was in handen van kerkelijke instanties of adellijke families. Verder zien we ten oosten van de stad, buiten de omwalling, het begijnhof "Ten Troost" dat mogelijk werd opgericht in 1228-1229 en in 1469 gedeeltelijk werd omgevormd tot karmelietessenklooster; het werd vernield tijdens de godsdienststroeibelen in 1578, waarna de karmelietessen en het begijnhof zich terugtrokken binnen de stad; de karmelietessen verhuisden, na een kort verblijf in Mechelen, naar "Den Troost" in de Trooststraat nummer 2 / Leuvensestraat nummer 91, het begijnhof vestigde zich nabij de kerk.³

Ten gevolge van de sterke concurrentie op de lakenmarkt werd de stad vanaf het einde van de veertiende en vooral tijdens de vijftiende eeuw getroffen door toenemend economisch verval. De genadeslag kwam in 1489 toen Vlaanderen en een groot deel van Brabant in opstand kwamen tegen Maximiliaan van Oostenrijk; Vilvoorde dat zijn vorst trouw bleef en troepen leverde voor het machtsherstel, werd door Brusselse benden voor een groot deel verwoest. Het verval werd bijkomend bespoedigd door de godsdienstoorlogen in de zestiende en zeventiende eeuw. De economie kwam niet opnieuw op gang en Vilvoorde verviel voor lange tijd tot een verarmde plattelandsgemeente. Geleidelijk zal Brussel trouwens de rol van Vilvoorde overnemen: belangrijk in deze context was de aanleg in het midden van de zestiende eeuw (1550-1561) van de Willebroeksevaart, een voor die tijd uitzonderlijk moderne waterweg die Brussel moest verbinden met Antwerpen, ter vervanging van de moeilijk bevaarbare Zenne die grosso modo een parallel verloop kende. Architect van het ontwerp, tevens opvolger van de werken was ridder Jean de Locquenghien. Vilvoorde vreesde niet ten onrechte het verlies van zijn functie als Zennehaven en de ermee gepaard gaande tolrechten: de voorheen toch belangrijke economische rol van de Zenne was ten einde.⁴

Tot het begin van de negentiende eeuw behield de stad haar oude geografische patroon bestaande uit een beperkte stadskern, omgeven door uitgestrekte landerijen en beemden. In de negentiende en twintigste eeuw zal dit uitgesproken landelijke karakter echter aanzienlijke wijzigingen ondergaan; geleidelijk zal Vilvoorde immers uitgroeien tot een nijverheidsgebied, een evolutie die werd bevorderd door de aanleg van de spoorlijn Brussel-Mechelen (1835); waar de bedrijven oorspronkelijk echter werden ingeplant binnen de stadskern in de nabijheid van het Woluwekanaal en de spoorweg, zal er omstreeks de eeuwwisseling een verschuiving optreden naar de noord-zuid gerichte Willebroeksevaart en de zeehaven van Brussel. De stadsarchitect Jean Hauwaert ontwierp hiervoor in het begin van de twintigste eeuw plannen, bestaande uit een nijverheidszone, een nieuwe laan en een fabrieksspoorweg; de nijverheidszone, in gebruik vanaf 1912, werd ingericht tussen het Zeekanaal en de fabrieksspoorweg, ten zuidwesten van het centrum; de nieuwe weg naar Brussel en Mechelen werd

³ *Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Vilvoorde [online]*, <https://id.erfgoed.net/themas/14556> (geraadpleegd op 13 augustus 2025).

⁴ *Idem*.

gevormd door de huidige as Schaarbeeklei / Hendrik I-Lei, die de gemeente van zuid naar noord doorsnijdt.⁵

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

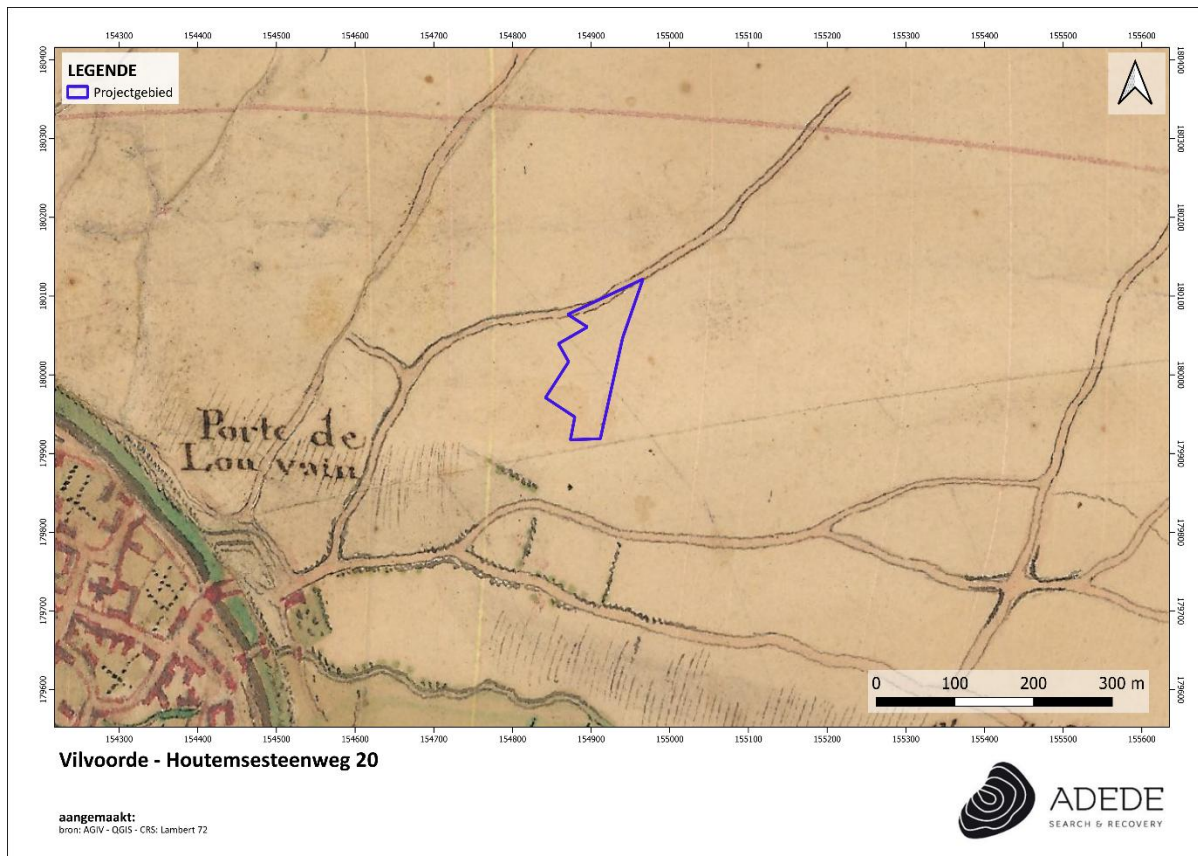
Op de kaart van Villaret wordt het projectgebied weergegeven ter hoogte van een weg, vermoedelijk is dit al de Houtemsesteenweg. In het zuidwesten is het verstedelijkte Vilvoorde zichtbaar. Zowel op deze kaart als op de kaart van Ferraris is het plangebied onbebouwd, net als de ruimere omgeving. Op de kaart van Ferraris wordt het plangebied nog niet geheel correct weergegeven, maar is wel duidelijk dat het zich in een landelijk akkergebied bevindt, buiten de verstedelijkte kern van Vilvoorde. Op de 19de eeuwse kaarten zoals de Atlas der Buurtwegen, de kaart van Vandermalen en de kaart van Popp, is ten westen van het projectgebied het tracé van de spoorweg Brussel-Mechelen te zien, lopend van zuidwest naar noordoost, links van het plangebied. Bovendien is nu ook duidelijk te zien dat het projectgebied aan de Houtemsesteenweg ligt. Vanaf de *Atlas der Buurtwegen* verschijnen er, meer naar de rand van de verstedelijkte zone toe, enkele gebouwen, terwijl het plangebied zelf en de wijdere omgeving verder onbebouwd blijven. Deze situatie verandert echter in de loop van de 20ste eeuw. Van het landelijke karakter van de omgeving buiten de kern van Vilvoorde, en dus ook van het plangebied, is op de orthofoto van 1971 niets meer te merken. Het plangebied maakt sindsdien reeds integraal deel uit van een volledig bebouwde omgeving. Ook op het plangebied zelf is bebouwing en verharding vast te stellen, zowel op de foto van 1971 als die van 1979-1990 tot nu.

3.3.2.1 Kaart van Villaret (1748-1748)

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel Villaret-kaart genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.⁶

⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Vilvoorde [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14556> (geraadpleegd op 13 augustus 2025).

⁶ <https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

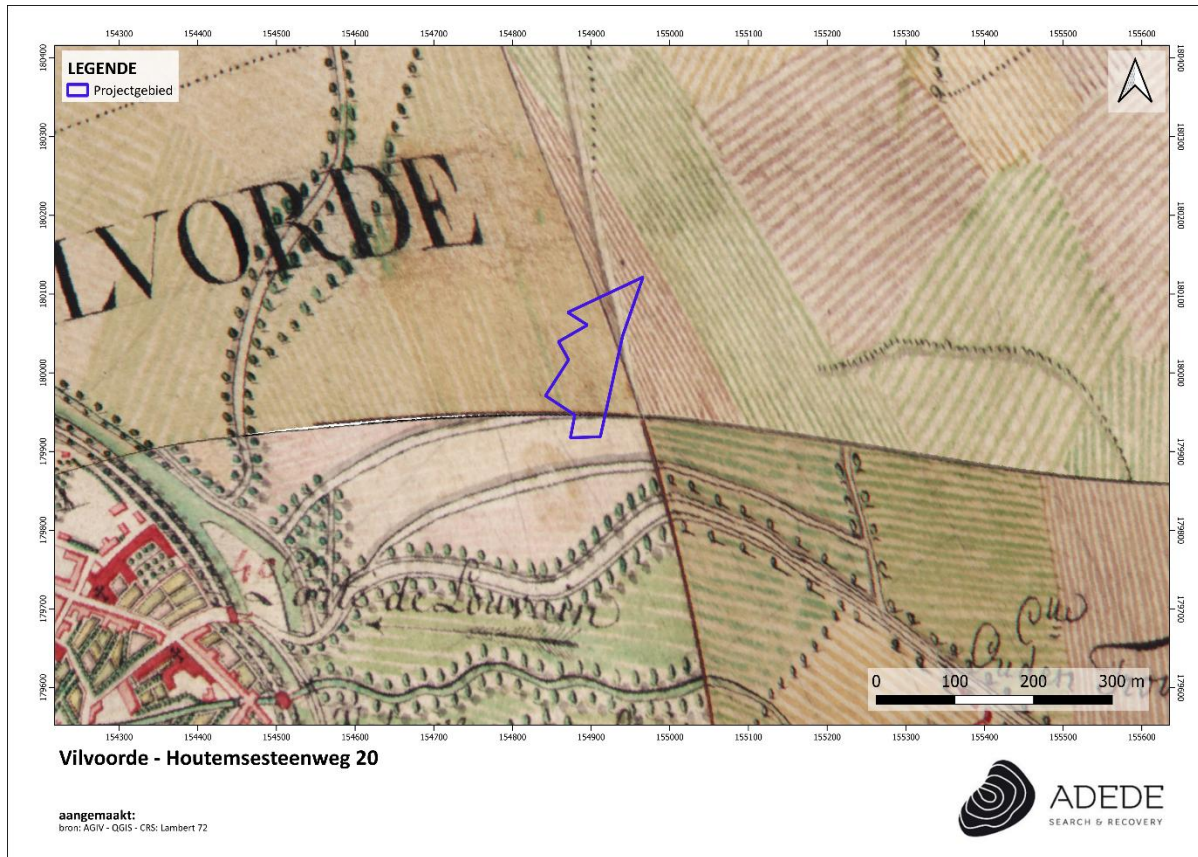

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst om zo de leemtes van de bestaande topografische kaarten op te vullen. Het in kaart brengen gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814) met als resultaat een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen. De Ferrarisatlas had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren.⁷

⁷ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

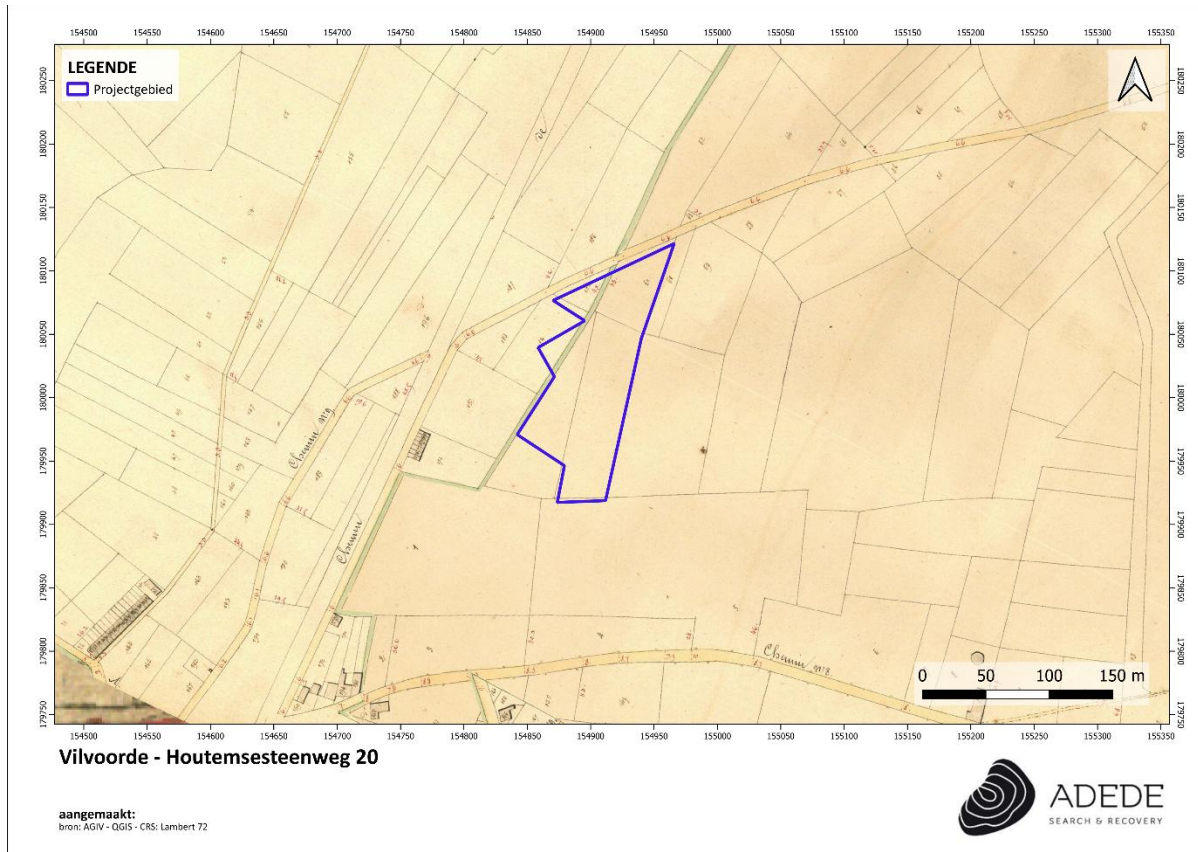

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 Atlas der Buurtwegen (1840)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdiensbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van de deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze

opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinname.

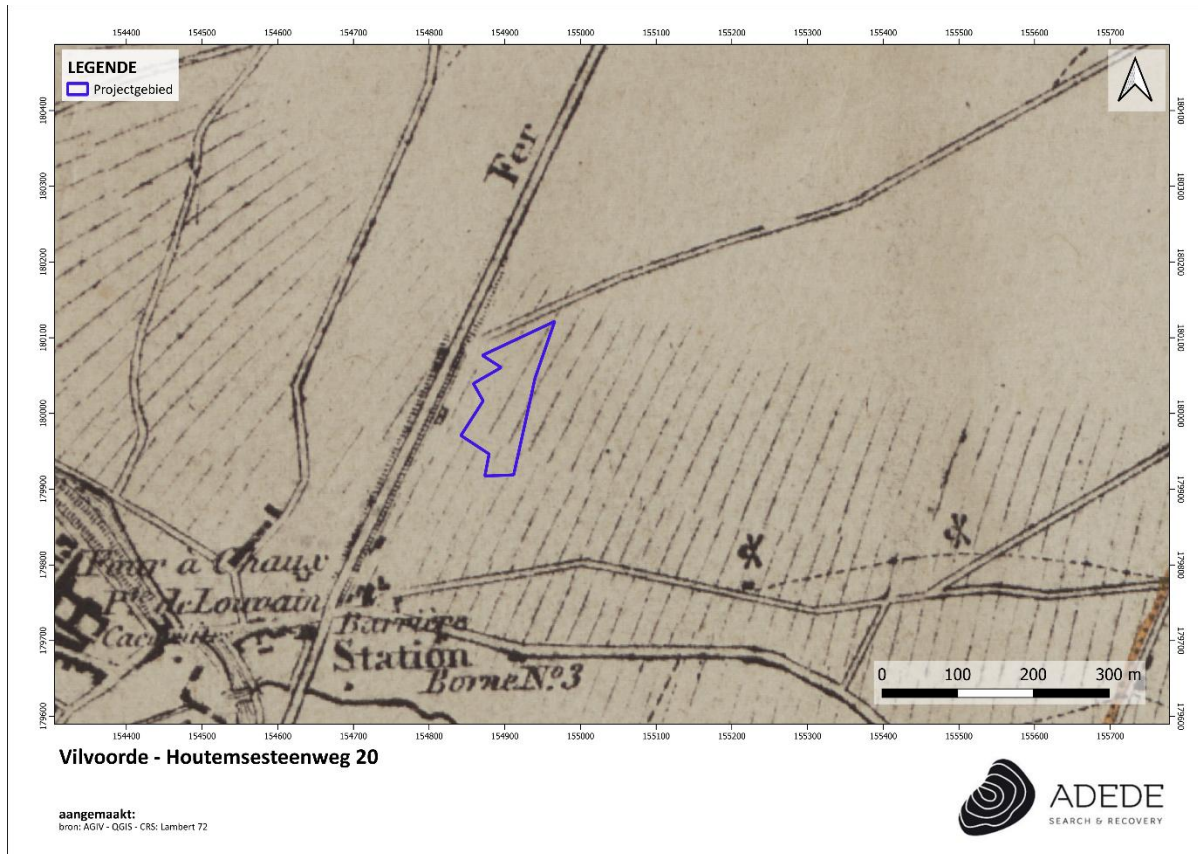

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige

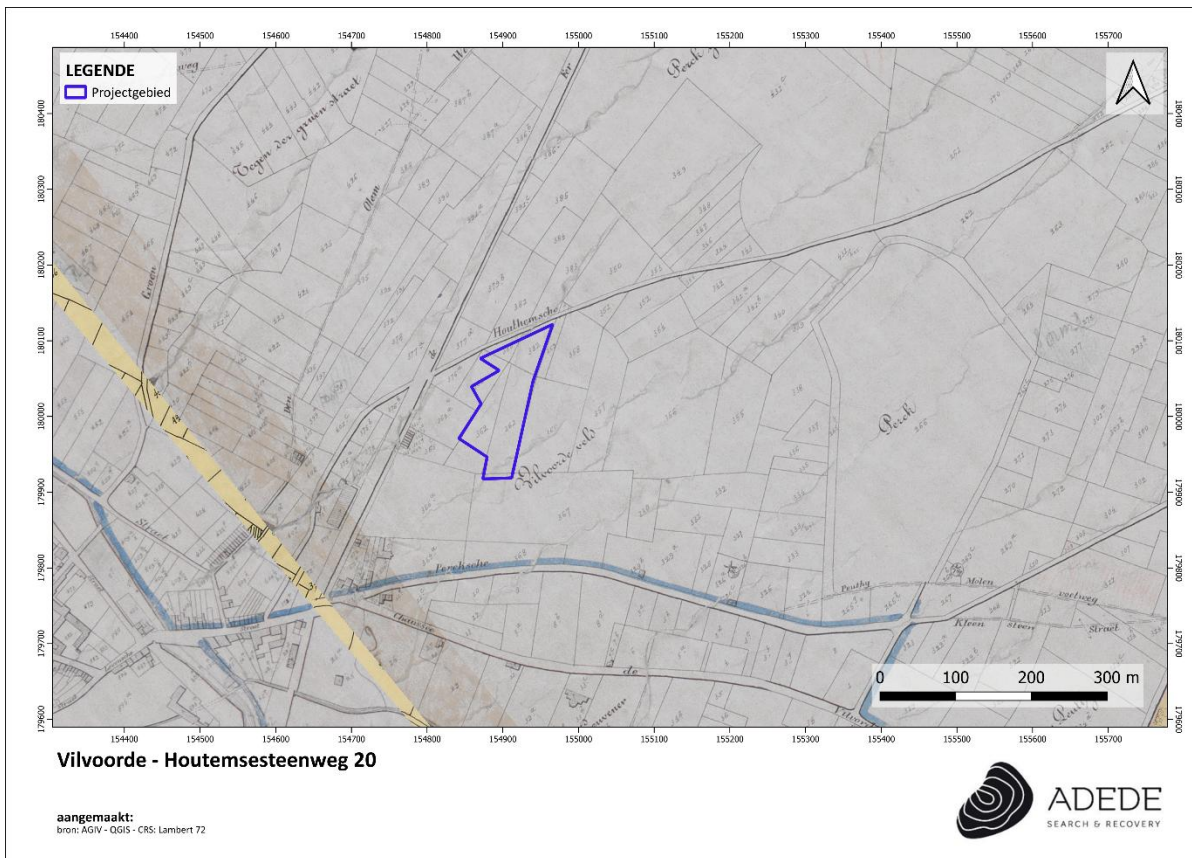
opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp. Deze kaarten waren in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel gegevens over perceelsindeling, maar zonder detailwerking.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

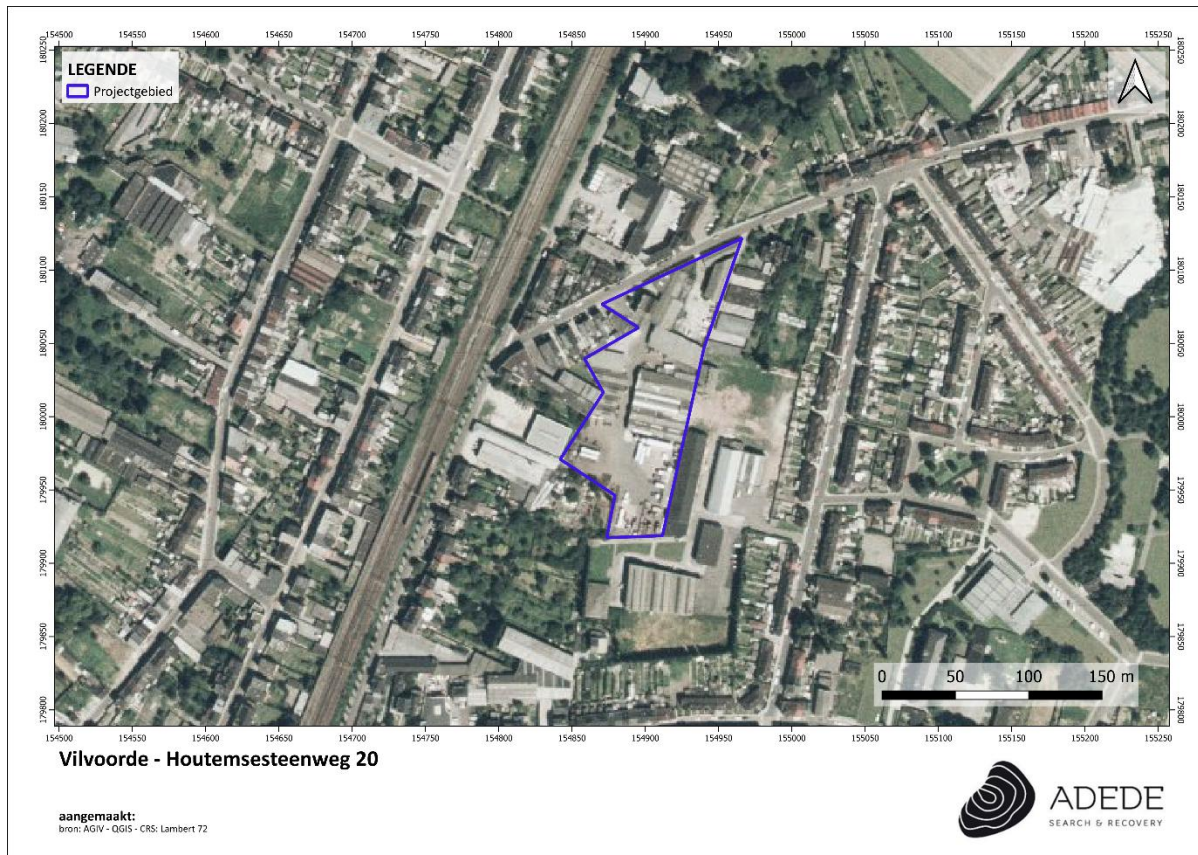
3.3.3 Luchtfoto's

3.3.3.1 Luchtfoto 1971

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3.3 Luchtfoto 2024

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

- **23723⁸ De Bavaylei Vilvoorde**

Voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden tussen de Bavaylei en de Houtemsesteenweg te Vilvoorde, heeft Acke & Bracke bv een archeologienota met uitgesteld onderzoek opgesteld. Het project voorziet in de aanleg van zes bouwvelden voor eengezinswoningen en appartementen, evenals de renovatie van een bestaand gebouw. Het plangebied is gelegen op een plateau, op meer dan een kilometer afstand van de Zenne en andere waterlopen. Het projectgebied bevindt zich in een voormalig landelijke regio waar tot op heden weinig archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden, voornamelijk door het uitblijven van grootschalige bodemingrepen in het verleden. Hierdoor is de archeologische verwachting voor het plangebied eerder onbekend. Toch kan de aanwezigheid van archeologische sites met grondsporen niet uitgesloten worden. Enkel voor de steentijd wordt, op basis van de landschappelijke ligging, een lage archeologische verwachting aangenomen. Gezien de geplande werken een mogelijke negatieve impact kunnen hebben op eventueel aanwezige archeologische waarden, en omwille van de beperkte archeologische kennis over het gebied, werd aanvullend archeologisch vooronderzoek aanbevolen. Er werd geoordeeld dat dit onderzoek kan bijdragen aan een bredere kennisvermeerdering over de ontwikkelingsgeschiedenis van de regio.

- **2485⁹ Vilvoorde Leuvenstesteenweg 105-119**

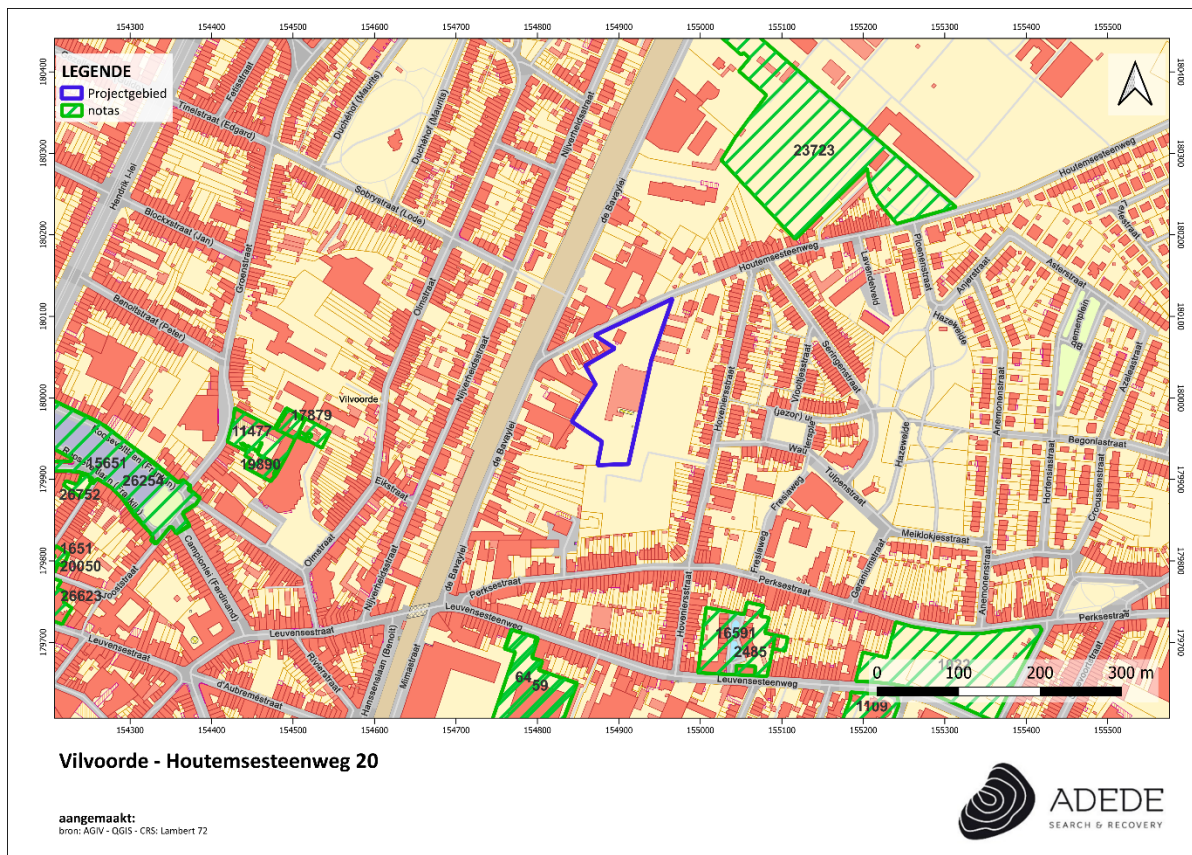
Naar aanleiding van de geplande realisatie van 40 wooneenheden en 40 ondergrondse parkeerplaatsen heeft All-Archeo bv een archeologienota opgesteld. Op basis van de landschappelijke ligging werd geoordeeld dat het plangebied gunstig gelegen is, aangezien het zich bevindt in een gradiëntzone van hoger gelegen naar lagergelegen gronde langs de Trawoolbeek. Door de aanwezige bebouwing en verharding in het merendeel van het onderzoeksgebied werd de kans op in situ bewaarde Steentijd artefactensites klein ingeschat. Men ging er echter van uit dat relevante archeologische waarden uit andere perioden nog aanwezig konden zijn. Daarom werd beslist om verder archeologisch onderzoek uit te voeren. Meer specifiek werd er gekozen voor een proefsleuvenonderzoek.

⁸ Acke, B., Bracke, M. & Fonteyn, P., *Archeologienota Vilvoorde De Bavaylei*, 2022/125, Acke & Bracke bv, Moerbeke-Waas, 2022.

⁹ Reyns, N. & Smet, V., *Archeologienota Vilvoorde-Leuvenstesteenweg 2016L62*, All-Archeo bvba, Temse, 2017.

16591¹⁰ Nota Vilvoorde Leuvensesteenweg 105-119

Uit het proefsleuvenonderzoek bleek dat er wel degelijk archeologische sporen aanwezig waren, maar uitsluitend uit de nieuwste tijd. Het betrof resten van recente bebouwing en sporen van afbraak. Daarnaast werd vastgesteld dat het volledige terrein een hoge graad van verstoring vertoont. Op basis van deze resultaten werd geconcludeerd dat er geen waardevolle archeologische vindplaatsen aanwezig zijn. Daarom werd beslist om geen bijkomende archeologische maatregelen te nemen.

Figuur 19. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.

3.4.2 CAI Indicatoren

Voor het historische kerngedeelte van Vilvoorde zijn er voldoende CAI-meldingen beschikbaar en gekend. In het voormalige landelijke deel ten noordoosten van Vilvoorde, gaat het daarentegen slechts om een drietal meldingen. In het algemeen vertegenwoordigen deze meldingen interessante

¹⁰ Gyesbreghs, D., *Nota Vilvoorde-Leuvensesteenweg 2020I320, All-Archeo, Bornem, 2020.*

archeologische waarden, die dateren van de late middeleeuwen tot en met de nieuwste tijd. Het gaat o.m. om de stadsomwalling, grondsporen van de Onze-Lieve-Vrouw van Troost Basiliek, aardewerk en ander gebruiksmateriaal, skeletten, kuilen en andere verstoringen.

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
981670 ¹¹ Proefputten- en sleuven	240 m ZO	/	Het archeologisch vooronderzoek bracht aan het licht dat de site geen complexe verticale stratigrafie kent. In totaal werden 13 sporen geregistreerd, waarvan twee recente kuilen en 11 verstoringen. De sporen bevonden zich op een diepte van 108 tot 211 cm onder het maaiveld. De sporen kenden een gelijkmatige verspreiding over het onderzoeksgebied.
981743 ¹² Proefputten- en sleuven	360 m W	Nieuwste tijd	Het proefsleuvenonderzoek geeft aan dat in de onderzoekszone van fase 1 enkel verstoringen aanwezig zijn uit de nieuwste tijd. Het is nu duidelijk dat het bodemarchief verstoord is tot in de tertiaire C-horizont. De kans op relevante archeologische sporen is bijgevolg zeer klein. Het noorden van het terrein is voldoende onderzocht door middel van de uitgevoerde proefsleuven. Er is geen aanleiding om te geloven dat de verstoring zich niet verderzet binnen het volledige onderzoeksgebied van fase 1. Het potentieel op kennisvermeerdering in geval van een archeologische opgraving is te beperkt en wordt daarom niet nuttig geacht. Het uitgevoerde archeologische vooronderzoek kon voldoende aantonen dat er geen relevante archeologische vindplaats aanwezig is binnen het onderzoeksgebied van fase 1

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Leuvensesteenweg 105-119 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/981670> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Groenstraat Basisschool 't Groentje Fase 1 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/981743> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

983347¹³ Proefputten- proefsleuven	414 m ZW	Nieuwste tijd	De site kent geen complexe verticale stratigrafie. In totaal werden zeven sporen geregistreerd, waarvan vier verstoringen en drie natuurlijke sporen. De verstoringen zijn verdiepingen van de verstoorde bodemlaag boven de moederbodem. De sporen bevatte inclusies zoals ijzerbrokken, baksteen en mortel fragmenten. De sporen worden gedateerd in de nieuwste tijd.
207830¹⁴ Kaartstudie	453 m ZW	Late middeleeuwen	Leuvense poort
207827¹⁵	478 m ZW	Late middeleeuwen	Middeleeuwse stadsomwalling (1357-1851)
220051¹⁶ Toevalsvondst	595 m W	WO II	Schuilkelder Tijdens infrastructuurwerken op de parking aan de Franklin Rooseveltlaan ter hoogte van huisnummer 51 werd een betonnen- en bakstenen constructie aangetroffen. De aangetroffen constructie kon alleen bekeken worden door een klein kijkgaatje dat door de aannemer was uitgebroken dwars door gewapend beton. De constructie zelf kon niet betreden worden en er werden alleen enkele foto's gemaakt. De constructie bestaat uit twee bakstenen parallelle muren, noordwest – zuidoost lopend parallel met de Rooseveltlaan, waarvan de bakstenen afwisselend kops en streks waren gemetseld met een grijze cementmortel. In het westen maakt de constructie een rechte hoek om verder zuidwaarts te lopen. Na een paar meter volgt een

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Groenstraat Basisschool 't Groentje Fase 2 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983347> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Leuvense Poort [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207830> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Middeleeuwse stadsomwalling [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/207827> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Rooseveltlaan 51 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/220051> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

			<p>nieuwe rechte hoek zodat de constructie weer richting westen loopt. Richting oosten loopt ze rechtdoor om na enkele meter te stoppen. Aan deze uitloper was onderaan beide muren duidelijk een gemetselde uitsprong te zien van ongeveer 25 cm breedte. De bodem van de constructie was droog en voor zover te zien gemaakt van een beton- of mortellaag. Het geheel was afgedekt met gewapend beton van ongeveer 25 cm dik.</p>
<p>150791¹⁷ Toevalsvondst Archeologische opgraving Evaluerend terreinonderzoek</p>	628 m ZW	<p>Late middeleeuwen</p> <p>16de eeuw</p>	<p>Sint-Niklaashospitaal: gasthuis</p> <p>het gevonden aardewerk valt ruim te situeren tussen de 14de en de 16de eeuw. Het betreft wand-, rand-, en bodemfragmenten van grijs aardewerk, geglazuurd rood aardewerk en steengoed.</p> <p>Ook werden een aantal gebruiksvoorwerpen teruggevonden: een mal, munten, mesheften. Oudste vermelding gaat terug tot 1260 (13de eeuw tot 16de eeuw)</p> <p>De basiliek van OLV van Troost ligt op de zuidrand van het Karmelietessenklooster, dat in de 16de eeuw werd gesticht in de bestaande maar al enigszins vervallen gebouwen van het Sint-Nicolaasgasthuis. In 1641 werd op deze plek begonnen met de bouw van een nieuw, ommuurd klooster en werd tevens de bestaande Sint-Nicolaaskapel uitgebreid met een nieuw rechthoekig zusterkoor met flankerende noordtoren. Deze bouwwerken werden voltooid in 1646. Al in de jaren 1663-1665 werd het kerkgebouw nogmaals uitgebreid</p>

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Karmelietessenklooster Onze-Lieve-Vrouw ten Troost [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/150791> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

			<p>met de bouw van een zeszijdige centraalbouw tegen de oostzijde van het zusterkoor (fig. 6b). Van de oorspronkelijke vijf traveeën van de Sint-Nicolaaskerk worden drie traveeën behouden en door middel van een smallere overgangstravee verbonden met de westzijde van de nieuwe zeshoek, terwijl de twee noordelijke en twee zuidelijke zijden worden opengewerkt in tweezijdige apsiden (fig. 7); de oostzijde van de hexagoon wordt ingericht als priesterkoor. In 1671 kon de kerk worden ingewijd.</p>
		16 ^{de} eeuw/Late middeleeuwen	<p>Skeletten onder de funderingsmuur van de latere kerk van het klooster noord-zuid oriëntatie. 13de eeuw-16de eeuw</p>
224238	678 m ZW	Late middeleeuwen/ Nieuwe tijd	<p>In het eerste vlak werden 7 kuilen uit de nieuwste tijd (20ste eeuw) geregistreerd. In het 2de niveau werden 3 kuilen geregistreerd. In kuilen S5 en S9 werd een wandfragment industrieel wit aardewerk aangetroffen, in S9 was de buitenkant versierd met groene sliedversiering. Er werd in deze kuil ook nog een wandfragment bruinkleurig glas aangetroffen. De kuilen S12 en S17 zijn waarschijnlijk in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd te dateren, S15 in de nieuwe Tijd. S12 leverde een wandscherf in grijs aardewerk op en een ijzeren nagel, evenals baksteen, mortel en houtskool. In spoor 17 kwamen ook baksteen, mortel en houtskool voor.</p>
Proefsleuven- en proefputten		Nieuwste tijd	<p>Muurresten: M1 werd aangetroffen in het eerste vlak, en is noord-west-zuidoost georiënteerd en</p>

		Nieuwe tijd	<p>vastgesteld over de hele lengte van de sleuf. Hij is 52 cm dik en opgebouwd uit natuursteen gezet in harde kalkmortel. Aan de bovenzijde zijn restanten van baksteen vastgesteld wat doet vermoeden dat de bovenbouw eerder uit baksteen was opgebouwd. Het muurwerk in natuursteen werd vastgesteld tot 1.76m onder het maaiveld en rust op een fundering van brokken baksteen in onregelmatig verband gezet in harde kalkmortel. De fundering reikt tot ca. 2.54m onder het maaiveld. De muur wordt als scheidingsmuur geïnterpreteerd. Een kopje in industrieel porselein, botfragment van een groot dier en een kom in roodgeglazuurd aardewerk konden met de muur in verband gebracht worden. De vondsten dateren uit de nieuwste tijd.</p> <p>M2 is een bakstenen muur gebouwd uit bakstenen van 17x8x5 in sterks verband gemetst met kalkmortel, Het muurtje is 20 cm diep bewaard. Deze muur is jonger dan M1 en behoort vermoedelijk tot de bebouwing die op het terrein aanwezig was.</p> <p>M3 is aangetroffen bij een coupe op S2. Er waren bakstenen in de vulling van dit spoor, maar die zaten niet helemaal meer in verband. Ze dateren uit de nieuwste tijd.</p> <p>Uitbraakspoor bestaande uit een losse vulling uit brokjes en brokken mortel en baksteen. Mogelijk gaat het om een restant van een tuinmuur.</p>
--	--	-------------	---

982644¹⁸ Proefsleuven- en proefputten	671 m ZW	Nieuwste tijd 19 ^{de} eeuw, eerste helft 20 ^{ste} eeuw	Bakstenen massief met bakstenen van 20 x 9 x 6 cm en een water- of beerput met bakstenen in dezelfde afmetingen, gevoegd met harde mortel. De waterput dateert uit de 2de helft van de 20ste eeuw, het funderingsmassief vermoedelijk uit de 19de - 20ste eeuw.
2723¹⁹ Erfgoedonderzoek	702 m ZO	16 ^{de} eeuw	INDICATOR oprichting ter herinnering aan de nieuwe vestiging van het Karmelietessenklooster te Vilvoorde, nadat het oorspronkelijke te Steenvoorde verwoest werd door de beeldstormers. Nu opgenomen in de omheiningsmuur van een fabriek. 1587
981680²⁰ Proefputten	850 m ZW	Nieuwe tijd	Op heel het terrein bleek antropogene invloed aanwezig te zijn. In werkput 1 werd een paalkuil teruggevonden en in werkput 3 de helft van een mogelijk spoor. In laag 3 in werkput 1 werden 2 scherven gevonden die in de post-middeleeuwse periode kunnen geplaatst worden.
980691²¹ Landschappelijk booronderzoek	976 m O	Nieuwste tijd	Binnen de te onderzoeken zone werden archeologische sporen verwacht uit de steentijd tot de middeleeuwen. Naar aanleiding van het archeologische potentieel dat bleek uit het bureauonderzoek, werden een landschappelijk

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kuisboogschuttersstraat - Riddersstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982644> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: OLVkapel [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2723> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

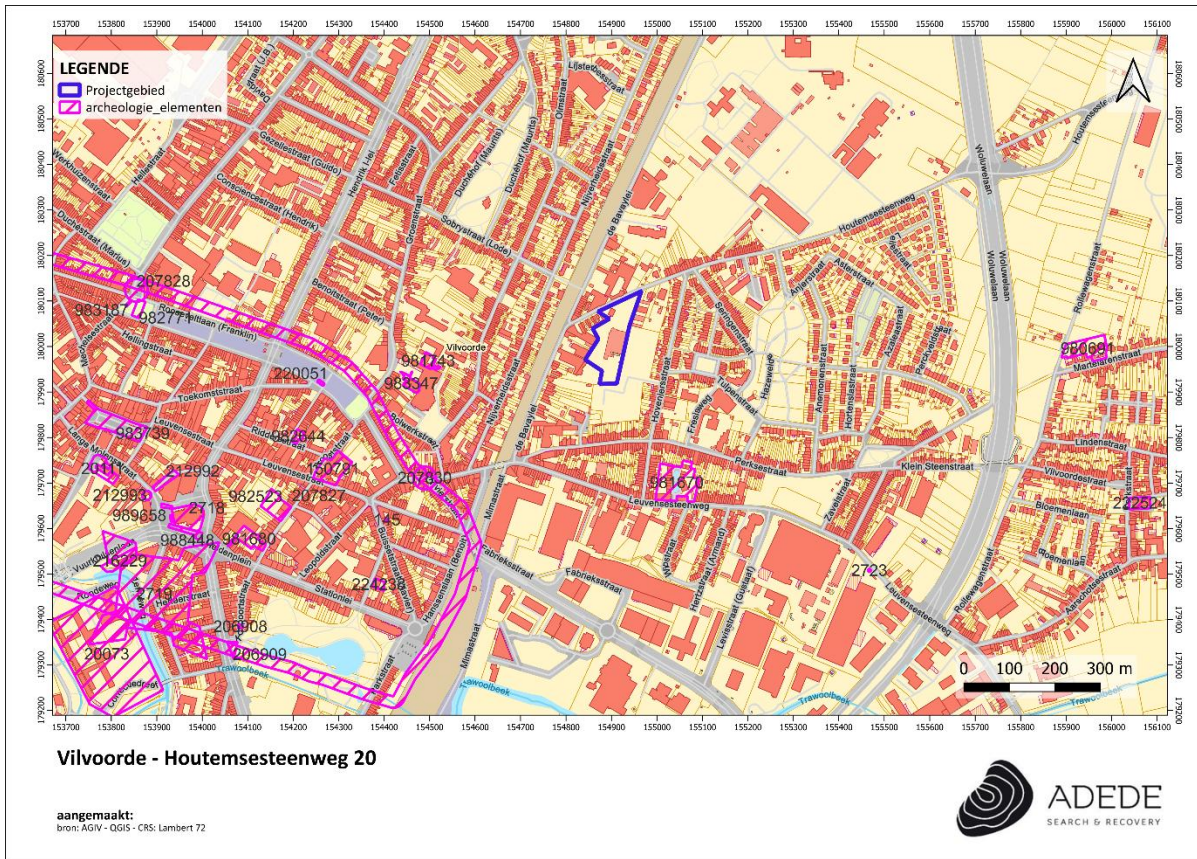
²⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Heldenplein 17A [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/981680> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

²¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Martelarenstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980691> (geraadpleegd op 11 augustus 2025).

booronderzoek uitgevoerd. Er is sprake van een goed tot matig bewaard bodemarchief. Omdat de resten van een B-horizont vastgesteld werden tijdens het landschappelijk booronderzoek, bestond de kans dat op het terrein een goed bewaarde steentijd artefactensite aanwezig is. Dit werd onderzocht aan de hand van een verkennend archeologisch booronderzoek.

Tijdens het verkennend archeologisch booronderzoek werden geen steentijd artefacten aangetroffen.

De kans is bijgevolg klein dat een steentijd artefactensite aanwezig is. Het verkennend archeologisch booronderzoek werd tot slot nog gevolgd door een proefsleuvenonderzoek om na te gaan of relevante archeologische sporen op het terrein aanwezig zijn. Het proefsleuvenonderzoek geeft aan dat op het terrein enkel archeologische sporen aanwezig zijn uit de nieuwste tijd. Ze zijn vermoedelijk in verband te brengen met de recente bouwactiviteiten die ten zuiden en zuidwesten van het onderzoeksgebied plaatsvonden. Het uitgevoerde archeologische vooronderzoek toont daarmee aan dat op het terrein geen waardevolle archeologische vindplaats aanwezig is.

Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de realisatie van een bedrijventerrein met drie nieuwe bedrijfsgebouwen en een wegenis ter hoogte van de Houtemsesteenweg te Vilvoorde, werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedelig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

4.1 Bevindingen bureauonderzoek

Het plangebied, gelegen tussen droge heuvelruggen en lageregelegen natte gebieden, kent hoogteverschillen van ca. 46 cm van het noorden naar het zuiden en van ca. 65 cm van het zuidwesten naar het noordoosten. Het gebied ligt lichtjes hoger ten opzichte van de directe omgeving en wordt omsloten door de Zenne en de Trawoolbeek. Daarnaast zijn in de omgeving nog heel wat andere waterlopen aanwezig. De bodem binnen het plangebied bestaat uit kunstmatige gronden, wat betekent dat de bodem hier aanzienlijk gewijzigd en/of verstoord is.

De CAI locaties in de omgeving helpen om een verwachting te bepalen naar de mogelijke aanwezigheid van archeologisch erfgoed op het plangebied. (CAI 207830): op 453 meter ten zuidwesten van het projectgebied is op basis van een kaartstudie de Leuvense poort aangeduid. Iets verder, op 478 meter in diezelfde richting bevindt zich CAI 207827, die de aanwezigheid van de stadsomwalling rond Vilvoorde aanduidt. (CAI 150791): op 628 meter in zuidwestelijke richting is aardewerk aangetroffen samen met nog enkele andere gebruiksvoorwerpen, ter hoogte van het Sint-Nicolaas hospitaal. De oudste vermelding hiervan zou teruggaan tot 1260. Algemeen worden de vondsten gedateerd in de late middeleeuwen tot in de nieuwe tijd. Nog andere vondsten behorende tot dezelfde CAI melding, zijn de sporen van de 17de -eeuwse Sint-Nicolaaskerken gevonden menselijke resten onder een van de

funderingsmuren. Late middeleeuwen tot 16de eeuw wordt als datering gegeven. (CAI 224238): op ongeveer 678 meter in zuidwestelijke richting zijn sporen uit de late middeleeuwen tot en met de nieuwste tijd aangetroffen. Het gaat onder meer om zeven kuilen uit de nieuwste met in één ervan een aangetroffen wandfragment van wit industrieel aardewerk samen met een fragment van bruin glas. Twee kuilen zijn te dateren in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Hierin werden een wandscherf van grijsaardewerk, een ijzeren nagel, baksteen, mortel en houtskool aangetroffen. Daarnaast werden ook muurresten gevonden te dateren in de nieuwste tijd en nog een uitbraakspoor, mogelijk de restanten van een tuinmuur uit de nieuwe tijd. (CAI 982644) op ca. 671 meter opnieuw in zuidwestelijke richting gezien vanaf het plangebied, werd een bakstenenmassief met water- of beerput aangetroffen. De waterput dateert uit de tweede helft van de 20ste eeuw, het funderingsmassief vermoedelijk uit de 19de – 20ste eeuw. (CAI 2723): op ca. 702 meter ten zuidoosten van het projectgebied bevindt zich een aanwijzing ter herinnering aan de nieuwe vesting van het Karmelietessenklooster te Vilvoorde, 16de eeuw. Het kwam er nadat het oorspronkelijke te Steenvoorde werd verwoest tijdens de beeldenstorm (1566). (CAI 980691): Op ca. 976 meter ten oosten van het plangebied werden, na het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek zijn sporen (kuilen) aangetroffen die vermoedelijk verband houden met recente bouwactiviteiten en dus te dateren zijn in de nieuwste tijd. Tot slot, (CAI 220051): werd op ca. 595 meter ten westen van het plangebied bij de uitvoering van constructiewerken een structuur in gewapend beton aangetroffen. Het betreft een schuilkelder uit WO II.

De historische kaarten tonen voor het plangebied een uitgesproken landelijk karakter, gelegen ten noordoosten van de verstedelijkte kern van Vilvoorde. Zowel op het terrein zelf als in de ruimere omgeving is geen bebouwing aanwezig. Op de 19de-eeuwse kaarten is wel reeds de spoorlijn van Brussel richting Mechelen weergegeven. Dit landelijke karakter verdwijnt volledig in de loop van de 20ste eeuw en maakt plaats voor een uitbreiding van het stedelijk gebied van Vilvoorde, een ontwikkeling die met zekerheid vast te stellen is vanaf 1971.

4.2 Archeologische verwachting

Hoewel het plangebied zich niet op een geleidelijke overgangszone tussen drogere, hoger gelegen gronden en lagere, nattere gebieden bevindt, maar er juist tussenin ligt, biedt de licht verhoogde ligging tussen twee waterlopen mogelijk toch een gunstige locatie voor menselijke activiteiten in het verleden. In de omgeving zijn voor de steentijden, de metaaltijden en de Romeinse periode echter geen CAI-meldingen geregistreerd. Ook voor de vroege middeleeuwen zijn tot nu toe geen archeologische vondsten bekend. Dit kan mogelijk worden verklaard door het ontbreken van

uitgebreide archeologische onderzoeken in het verleden, wat gedeeltelijk wordt bevestigd door het ontbreken van CAI-meldingen, vooral in het noordoosten van Vilvoorde. Dit betekent echter niet dat er geen sporen uit deze periodes aanwezig zijn. Voor het projectgebied wordt dan ook een algemene archeologische verwachting aangenomen voor de perioden van de steentijden tot en met de vroege middeleeuwen.

Vanaf de late middeleeuwen zijn er wel CAI-meldingen in de nabijheid van het projectgebied, al bevinden deze zich voornamelijk ten zuidwesten van het plangebied, in de oude kern van Vilvoorde. Het gaat om vondsten die wijzen op de aanwezigheid van een centrum waar uiteenlopende activiteiten plaatsvonden: (CAI 207827, 207830): stedelijke activiteiten, (CAI 224238): bezetting/bewoning, (CAI 150791, 2723): religieuze en sociale activiteiten. Vilvoorde verwierf immers aan het einde van de 12de eeuw stadsrechten en het ontwikkelde zich tot een belangrijk handelscentrum met een hoogtepunt in de 13de en 14de eeuw.²² Deze historische context, in combinatie met de gekende CAI-meldingen binnen de oude kern van Vilvoorde, leidt tot een inschatting van een middelhoge archeologische verwachting. Er moet echter wel rekening mee worden gehouden dat het plangebied zich buiten de stadsmuren en dus buiten het vroegere historische centrum van Vilvoorde bevindt. In deze landelijke omgeving zijn, zoals eerder aangegeven, weinig tot geen vondsten bekend, ook niet voor de laatmiddeleeuwse periode. Daarom wordt de verwachting voor deze periode bijgesteld naar een algemene kans op het aantreffen van archeologische vondsten.

Ook voor de nieuwe en nieuwste tijd zijn in zuidwestelijke richting meerdere CAI-meldingen bekend. Het gaat opnieuw om sporen van bewoningsstructuren (CAI 980691, 982644), fragmenten van aardewerk (CAI 981680) en een element uit de Tweede Wereldoorlog (CAI 220051). Voor deze periode kan eveneens een algemene verwachting worden geformuleerd.

Naast de verwachtingen voor het aantreffen van archeologisch erfgoed moet rekening worden gehouden met het feit dat het plangebied grotendeels is verhard en bebouwd, wat mogelijk een reeds negatieve impact heeft gehad op het bodemarchief.

4.3 Impact geplande werken

De geplande werkzaamheden omvatten de oprichting van drie nieuwe bedrijfsgebouwen, inclusief de aanleg van een omliggend wandelpad en wegenis. De resterende oppervlakte wordt ingericht als groenzone, waarbinnen drie wadi's worden voorzien. Voor de fundering van de bedrijfsunits zijn

²² *Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Vilvoorde [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14556> (geraadpleegd op 13 augustus 2025).*

bodemingrepen tot ca. 1 meter onder het maaiveld vereist. Daarnaast variëren de bodemingrepen voor de aanleg van de wegen, het wandelpad, de wadi's en de parkeerplaatsen tussen ca. 35 en 60 cm. Deze ingrepen kunnen mogelijk een versturende invloed hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het plangebied.

4.4 Afweging noodzaak vervolgonderzoek

Potentieel tot kennisvermeerdering

Afgezien van de CAI-meldingen in de oude kern van Vilvoorde, ten zuidwesten van het plangebied, zijn er in de directe omgeving van het terrein nauwelijks archeologische vondsten bekend. Het noordoostelijke deel van Vilvoorde, waarin het plangebied ligt, kende tot de 20e eeuw een overwegend landelijk karakter. Gezien de archeologische verwachting kan aanvullend onderzoek mogelijk nieuwe inzichten opleveren, met name over de ontwikkelingsgeschiedenis van dit deel van Vilvoorde.

Afweging verder onderzoek

Gezien de geplande werken, die een potentiële bedreiging vormen voor mogelijk aanwezig archeologisch erfgoed binnen het plangebied, en het feit dat de archeologische waarde van de omgeving nauwelijks gekend is, wordt verder archeologisch onderzoek aanbevolen. Dit onderzoek kan bijdragen aan een uitbreiding van de kennis over de ontwikkeling van het gebied vanuit archeologisch oogpunt. Er dient een landschappelijk bodemonderzoek te worden uitgevoerd over het volledige terrein, eventueel gevolgd door een proefsleuvenonderzoek.

5 Bibliografie

5.1 Websites

- <https://inventaris.onroerendergoed.be>
- <https://bib.kuleuven.be>
- <http://www.ngi.be>
- <https://loket.onroerendergoed.be>
- <https://cai.onroerendergoed.be>
- <http://www.cartesius.be>
- www.geopunt.be
- www.geoportaal.be
- www.dov.vlaanderen.be

5.2 Literatuur

- Acke, B., Bracke, M. & Fonteyn, P., Archeologienota Vilvoorde De Bavaylei, 2022I125, Acke & Bracke bv, Moerbeke-Waas, 2022.
- Reyms, N. & Smet, V., Archeologienota Vilvoorde-Leuvensesteenweg 2016L62, All-Archeo bvba, Temse, 2017.
- Gyesbreghs, D., Nota Vilvoorde-Leuvensesteenweg 2020I320, All-Archeo bvba, Bornem, 2020.

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 20 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 21 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 22 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de Tertiairgeologische kaart.....	- 23 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de Quartairgeologische kaart.....	- 24 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.....	- 25 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiëlebodemerrosiekaart.....	- 26 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 27 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 28 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 29 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret	- 34 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 35 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 36 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 37 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 38 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 39 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 40 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2024.	- 41 -
Figuur 19. Situering van enkele archeologienota's in de omgeving van het projectgebied.....	- 43 -
Figuur 20. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 51 -